

SINTEZA EUROPEANA

a studiilor privind interventia sociala si educativa
pentru copiii în dificultate si diagnosticul nevoilor de
profesionalizare în Bulgaria, România si Ungaria

Document nr: **2_EU_ro**

Sinteza europeană a stărilor de fapt și a diagnosticului nevoilor de profesionalizare în Bulgaria, România și Ungaria

Document elaborat de:

- GRETA NORD ISERE - Franța

[2_EU_ro](#)

CUPRINS

PARTEA 1 : INTRODUCERE.....	5
1. PREZENTAREA PROIECTULUI.....	8
1.1 Contextul.....	8
1.2 Obiectivele.....	9
1.3 Publicul țintă.....	10
1.4 Impactul.....	10
2. METODOLOGIA GENERALĂ A PROIECTULUI.....	13
2.2 Abordarea prin Competențe (APC), firul conducător al proiectului.....	14
3. REZULTATELE PROIECTULUI.....	16
4. METODOLOGIA SPECIFICĂ SINTEZEI EUROPENE A STUDIILOR PRIVIND INTERVENȚIA SOCIALĂ ȘI EDUCATIVĂ PENTRU COPIII ÎN DIFICULTATE ȘI DIAGNOSTICUL NEVOILOR DE PROFESIONALIZARE ÎN BULGARIA, ROMÂNIA ȘI UNGARIA.....	17
PARTEA A 2-A: METODOLOGIA DE LUCRU	19
1. ORGANIZAREA LUCRULUI PENTRU ELABORAREA DOCUMENTULUI	21
1.1. Prezentarea echipelor de lucru, experiența lor și poziția în raport cu problematica proiectului	21
1.2 Competențele partenerilor implicați	24
1.3. Dificultăți și paradoxuri reperate în culegerea informațiilor	25
2. SURSE DE INFORMARE ȘI INSTRUMENTE DE CULEGERE A INFORMAȚIILOR.....	27
2.1. Cercetare documentară.....	27
2.2. Interviu.....	28
2.3 Anchetă bazată pe chestionare.....	28
3.1. Structuri și instituții	29
3.2. Subiecți: specialiști (asistenți sociali, asistenți familiari, formatori, alți profesioniști); beneficiari (30	
4. REPREZENTATIVITATEA CERCETĂRII	31
4.1. Pertinență și limite ale reprezentativității.....	31
4.2. Etapele cercetării.....	33
4.3. Aria de investigație.....	34
4.4. Descrierea eșantionului național.....	34
PARTEA A 3-A: REZULTATE.....	37
1. ABORDAREA CONCEPTELOR.....	39
1.1 Abandonul.....	39
1.2 Relația de ajutor	40
1.3 Ajutor social pentru copii.....	40
1.4 Plasamentul familial	41
1.5 Copii aflați în dificultate, în situație de risc sau vulnerabili.....	42
2. CADRUL JURIDIC	43
2.1 Sistemul național de protecție a copilului	43
2.2. Organizarea administrativă a sistemului național de protecție al copilului.....	43
2.3. Drepturi și responsabilități ale familiilor și ale minorului	44
3. CADRUL POLITIC	46
3.2. Actorii: roluri, misiuni, acțiuni.....	47
3.3. Subvenționarea: date cantitative.....	48
4. DESCRIEREA CANTITATIVĂ/STATISTICĂ ȘI CALITATIVĂ A PUBLICULUI ȚINTĂ	50
4.1. Date calculate în cifre și statistici generale.....	50
4.2. Problemele întâlnite de copiii aflați în dificultate socială, în situații de risc sau vulnerabili.....	51
5. DESCRIEREA MODALITĂȚILOR DE LUARE ÎN ÎNGRIJIRE A PUBLICULUI	53
5.1. Practica primirii și însoțirii în structurile naționale	53
5.2. Tipuri de structuri	53
5.3. Organizarea plasamentului familial.....	54
5.4. Exemple național/local de tipuri de structuri	55
6. TIPOLOGIA MESERIILOR ÎN SARCINA PUBLICULUI ȚINTĂ ÎN RELAȚIA DE AJUTOR	57
6.1. Profesioniști.....	57
6.2. Meseriile	59
6.3. Meseria/ poziția/ postul/ ocupația cea mai apropiată de denumirea franceză de asistent familial.....	59
6.4. Oferta de formare.....	60
7. DIAGNOSTICUL NEVOILOR DE FORMARE ÎN VEDEREA PRELUĂRII COPIILOR AFLAȚI ÎN DIFICULTATE	61
7.1. Principalele provocări ale țării în ceea ce privește problematica proiectului.....	61

7.2. <i>Formarea și profesionalizarea: intervenții posibile pentru soluționarea problemelor</i>	63
CONCLUZII	65
BIBLIOGRAFIE	69

PARTEA 1
INTRODUCERE

Acest document a fost elaborat în perioada septembrie 2010 – martie 2011, sub forma unui document ce sintetizează documentele de lucru propuse de parteneri. Modificările au fost efectuate pe parcursul primului semestru al anului 2011, ținând cont de remarcile lectorilor în limita compatibilității lor cu documentul inițial.

Acest document se înscrie în cadrul unui proiect Leonardo da Vinci care are drept obiectiv crearea, la nivel european, a unei practici armonizate de ajutorare a copiilor aflați în dificultate și armonizarea conținuturilor de formare a profesioniștilor. Este vorba de primul document al proiectului de transfer de competențe, și anume Diploma de Stat Asistent Familial, diplomă franceză, care încheie prima fază a activităților efectuate în cadrul proiectului.

Țările implicate în elaborarea acestui document sunt: Bulgaria, România, Ungaria și Franța.

Acest document are la bază cele 3 studii și diagnostice ale nevoilor de profesionalizare redactate de partenerii bulgari, români și unguri, dar și elemente de actualitate cu privire la situația franceză.

Acest document nu dorește să se substituie diferitelor studii elaborate în fiecare din țările vizate, ci propune o lectură transversală.

Prezentarea proiectului

1.1 Contextul.

Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copiilor, text de căpătâi al protecției Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copiilor, document de bază în domeniul protecției copiilor, recunoaște dreptul acestora de a trăi în familiile lor pentru dezvoltarea pleneră și armonioasă a personalității lor. Plasamentul copiilor în instituții nu trebuie să intervină decât în ultimă instanță, în caz de necesitate. Cu toate acestea, în anumite țări devenite membre ale Uniunii Europene, excluderea socială a copiilor, fie că sunt copii cu handicap, copii abandonați sau mai pe larg, copii cu curențe afective ori sociale, și plasamentul lor în instituții au fost adesea unica alternativă propusă.

Aceste practici sunt perpetuate datorită presiunilor economice și culturale existente la nivelul fiecărei țări. Prevederile Raportului Adunării Parlamentare a Consiliului Europei din 5 martie 2003 cu privire la *Ameliorarea vieții copiilor abandonați*, invită țările interesate:

- să stabilească o politică activă de dezinstituționalizare și de refacere a legăturilor copilului cu familia, dezvoltând formule alternative instituționalizării care să favorizeze reîntoarcerea copiilor în familia lor de origine, luarea în îngrijire a copiilor în familii gazdă sau în case familiale, crearea de centre de zi;
- să îmbunătățească sistematic sistemul de formare al personalului de specialitate, cu concursul, dacă este nevoie, al parteneriatelor străine.

Europa Centrală și de Est cunoaște, de circa 20 de ani, importante schimbări politice, economice și sociale care au modificat în profunzime repartizarea veniturilor populației. Această evoluție, a afectat sistemul de protecție socială acordat anumitor categorii sociale, cele mai vulnerabile dovedindu-se a fi: copiii, adolescenții și bătrânii.

În Bulgaria, autoritățile publice au instituționalizat practica plasamentului copiilor abandonați, fapt ce a avut drept consecință confruntarea cu problemele generate de insuficiența personalului de specialitate necesar a face față nevoilor specifice copiilor. Autoritățile din Bulgaria și-au dat seama de situația creată și au declarat că dezinstituționalizarea copiilor este o prioritate, de asemenea, iar stabilirea unor soluții alternative de luare în îngrijire, mai ales cea a creării centrelor de zi, reprezintă o necesitate.

În România, după o scădere importantă a natalității în anii '60, guvernul a instaurat forțat o politică de creștere a natalității, oferind posibilitatea familiilor de a-și plasa copilul în instituții pe cheltuiela statului (Legea 3/1970 care organizează abandonul copiilor în orfelinate). Dorința politică de a ajuta la reformarea legilor existente a permis abrogarea legii cu privire la abandonul copiilor în instituții în 1997.

În schimb, în Franța, crearea diplomei de stat de asistent familial (DEAF) oferă un nou statut juridic asistenților familiari; această calificare are drept scop îmbunătățirea calității serviciilor de luare în îngrijire, dezvoltând condițiile prealabile aprobării (conținutul formării

obligatorii), precum și să protejeze situația acestor profesioniști. Acest sistem a intrat în vigoare începând cu 1 ianuarie 2007 și urmărește să permită asistenților familiari, care au urmat formarea obligatorie prevăzută de articolul L.421.15 din codul acțiunii sociale și familiei, să obțină o diplomă profesională. În Franța, cei 46 800 de asistenți familiari aflați în activitate, oferă ospitalitate pentru aproape 65 000 de copii (adică o medie de 1,7 copii în fiecare familie gazdă), ca urmare a unei decizii judecătorești în 9 cazuri din 10. Diploma de stat de asistent familial atestă competențele necesare pentru găzduirea în mod permanent la domiciliul său și în familia sa a minorilor sau a tinerilor majori în cadrul ajutorului social pentru copii sau a unui plasament judiciar. Formarea care pregătește pentru diploma de stat de asistent familial este construită pe baza unui referențial profesional (definirea profesiei / contextul intervenției, referențialul de funcții / activități și referențialul de competențe) pe baza căruia este structurat sistemul de formare și certificare care atestată dobândirea competențelor.

1.2 Obiectivele.

Țările membre Uniunii Europene au nevoie să poată plasa într-un sistem instituționalizat copiii (cu vârste între 0-18 ani) aflați în dificultate sau ruptură socială, înțelegând prin aceasta: copiii victime ale deficienței parentale afective sau educative. Directivele politicilor europene stimulează puternic țările aderente la Uniunea Europeană să afișeze o politică comună de dezinstituționalizare.

Persoanele care își exercită activitatea în acest sistem sunt, pentru majoritatea țărilor, în mare parte voluntari sau salariați fără calificări reale, care se bazează mai mult pe o practică intuitivă decât pe o competență reală. Modulurile de luare în îngrijire a acestor copii nu sunt armonizate în cadrul diferitelor țări ale Uniunii Europene.

Proiectul urmărește să pună în aplicare, la nivel european, o practică armonizată de luare în îngrijire a copiilor aflați în dificultate și să îmbunătățească conținuturile de formare a profesioniștilor, bazându-se pe o diplomă franceză care recunoaște o practică profesională inovatoare în ce privește luarea în îngrijire. Este vorba de un transfer al diplomei de Asistent familial existentă în Franța, către cele 3 țări partenere în proiect (Bulgaria, România și Ungaria), ținând cont de specificul cultural al fiecărei țări, în scopul armonizării practicilor existente la nivelul celor 4 țări europene, răspunzând astfel politicii europene.

Transferul va consta în punerea la dispoziția partenerilor români, bulgari și unguri a produsului experienței franceze, și anume diploma de asistent familial. Aceștia vor putea să-și însușească totul sau doar o parte din această diplomă și din părțile sale componente, în funcție de mizele cu care se confruntă și de cadrul de reglementare în care se situează acțiunea lor. Diferitele activități prevăzute în proiect vor permite adaptarea părților transferate la contextul specific fiecăreia dintre cele 3 țări.

Implementarea proiectului AFUE va permite profesionalizarea actorilor sociali. Asistenții familiari vor fi astfel mai bine formați, mai competenți, mai eficienți și capabili să trateze toate situațiile întâlnite. Aptitudinile lor relaționale și competențele lor vor fi consolidate în practica comunicării, a primirii și a însoțirii, în capacitatea de a reacționa în fața unor situații diverse și de urgență (a observa, a analiza, a acționa), în cunoștințele lor tehnice legate de viața cotidiană (igienă, confort, siguranță, întreținere, alimentare ...), în cunoștințele lor științifice de bază (psihologie, pediatrie). Organizațiile de formare vor dispune o ofertă de formare reînnoită, adaptată și pertinent validată în 4 țări europene (Bulgaria, România, Ungaria și Franța).

Acest proiect susține astfel elaborarea unui sistem de formare care să cuprindă instrumente europene comune concepute pentru favorizarea transparenței și recunoașterii competențelor. Demersul prevăzut de acest proiect va introduce noțiunea de certificare a competențelor corespunzătoare activităților profesionale necesare pentru meseria de Asistent familial.

1.3 Publicul țintă.

Publicul vizat de acest transfer de certificat este alcătuit din:

- Asistenții familiari din cele 3 țări partenere, Bulgaria, România, Ungaria, care resimt acut nevoia de profesionalizare a practicilor lor.
- Formatorii organizațiilor de formare profesională, care au o practică diferită de la o țară la alta și care se află sau nu în posesia resurselor pedagogice adaptate specificului țării respective.
- Mai pe larg, publicul ce activează în sectorul social și de ajutor al copilului.

Publicul țintă final este reprezentat, bineînțeles, de totalitatea copiilor aflați în situații de dificultate socială, pentru care implementarea proiectului va permite găzduirea lor în cele mai bune condiții și vor beneficia de refacerea acestei legături sociale atât de importantă pentru dezvoltarea lor.

1.4 Impactul.

Impactul asupra lucrătorilor sociali:

În ce privește actorii de teren, adică « lucrătorii sociali », ei vor fi mai bine formați, mai competenți, mai eficienți, și capabili să trateze toate situațiile de urgență întâlnite.

Acest lucru se va traduce prin dezvoltarea:

- aptitudinilor lor relaționale și competențelor lor în practica animației, a comunicării, a primirii și a însoțirii;
- capacității lor de a reacționa în fața unor situații diverse și de urgență (a observa, a analiza, a acționa);
- capacității lor de comunicare asupra stării fizice și morale a subiectului cu membrii echipei «ajutătoare»;
- cunoștințelor lor tehnice legate de viața cotidiană (igienă, confort, siguranță, întreținere, alimentare...) și de funcționare a instituțiilor tehnice specializate;
- cunoștințelor lor științifice de bază (psihologie, pediatrie) pentru a lucra eficace în echipe mixte cu medicii specializați;
- stăpânirii metodelor de învățare și a proceselor de gândire.

Impactul asupra organizațiilor de formare:

Organizațiile de formare vor fi utilizatorii direcți ai rezultatelor proiectului, ținând cont de nevoile lor și de lipsa actuală de programe în acest sector. Organizațiile intermediare și finanțatoare din fiecare țară participante în proiect în calitate de asociați vor fi sensibile la solvabilitatea și durabilitatea ofertei.

Impactul asupra ofertei de formare profesională și a transparenței calificărilor: organizațiile de formare vor dispune de o ofertă de formare reînnoită, adaptată și pertinent valabilă în 4 țări europene (Bulgaria, România, Ungaria, Franța).

1.5 Parteneriatul și împărțirea rolurilor în cadrul parteneriatului proiectului.

Parteneriatul este alcătuit din 11 organizații originare din 4 țări (Bulgaria, Franța, Ungaria și România). Este vorba de centre de formare profesională inițială și continuă, cabinete de consiliere, universități, asociații, agenții naționale.

Obiectivele proiectului, tipologia activităților stabilite pentru atingerea acestora, diversitatea sectoarelor țintă, a utilizatorilor și a beneficiarilor, numărul dar și complementaritatea partenerilor și organizațiilor de sprijin, necesită un parteneriat bine structurat și o gestionare riguroasă. Acest lucru a făcut obiectul unei consultări la nivelul partenerilor, care au stabilit următorul mod de funcționare:

- Alegerea unei organizații «responsabil proiect», însărcinată cu promovarea și gestionarea științifică, administrativă și financiară a proiectului: P0: Universitatea din Sofia (Bulgaria)
- Alegerea unei organizații «coordonator general» însărcinată cu coordonarea generală a proiectului între diferiții parteneri care vor fi înlocuitorii responsabilului de proiect: P4: GIP FIPAG (Franța)
- Alegerea în fiecare dintre țări, în afara Greciei, a unei organizații «lider» care va fi înlocuitorul coordonatorului general. Aceasta va avea sarcina coordonării acțiunilor ce vor trebui puse în aplicare în realizarea obiectivelor de-a lungul proiectului în țara sa. P5: GRETA NORD ISERE pentru Franța, P2: SAPI pentru Bulgaria, P10: Asociația PARTENER pentru România, P7: Universitatea din Pecs pentru Ungaria.
- Alegerea unei organizații «evaluator extern permanent» al modului de funcționare a proiectului, al metodologiilor folosite, al rezultatelor obținute, în special al produselor elaborate și al valorificării lor. Alegerea s-a îndreptat spre organizația GRETA VIVARAIS PROVENCE. Ea va fi însărcinată pe toată perioada proiectului cu controlul calității.
- Alegerea unor organizații experte însărcinate cu lucrările de cercetare și de producție în raport direct cu liderii fiecărei țări.

Parteneriatul proiectului a fost alcătuit din organizațiile următoare:

BULGARIA:

- Universitatea «St Kliment d'Ohrid» din Sofia (Promotorul proiectului),
- Institutul de Activități și Practici Sociale (SAPI),
- Agenția națională pentru asistență socială,
- Agenția națională pentru educare și formare profesională,

FRANȚA:

- Grupul de Interes Public – Formare și Inserare Profesională al Academiei din Grenoble (GIPFIPAG),
- Greta Nord Isère – Centru de formare continuă,
- Greta VIVARAIS PROVENCE (Evaluator),

UNGARIA:

- Universitatea din Pecs,

ROMÂNIA:

- Asociația PARTENER – Grupul de Inițiativă pentru Dezvoltare Locală din Iași,
- Universitatea «Alexandru Ioan Cuza» din Iași,
- Direcția județeană pentru protecția drepturilor copilului din Iași.

Metodologia generală a proiectului

2.1 Fundamentele metodologiei

Transferul certificatului francez de *asistent familial*, implică mai multe tipuri de transfer :

- **Transferul geografic:** implică transferul titlului de asistent maternal existent în Franța în cele 3 țări partenere (Bulgaria, România și Ungaria) ținând cont de specificul cultural, și care dorește să armonizeze practicile existente în cele 4 țări europene, astfel încât să satisfacă cerințele europene. Transferul constă în a pune la dispoziția partenerilor români, bulgari și unguri rezultatele experienței franceze, diploma de asistent maternal. Partenerii români, bulgari și unguri, vor putea prelua integral sau parțial această diplomă și componentele sale, funcție de problemele cu care se confruntă și de cadrul de reglementare în care se situează acțiunile lor. Diferitele activități prevăzute în cadrul proiectului permit adaptarea elementelor transferate în deplin acord cu specificul și contextul celor trei țări.
- **Transferul metodologic:** prin acest proiect de transfer se pune de asemenea problema diseminării între parteneri a culturii pedagogice centrate pe același tip de abordare, Abordarea prin Competențe („l'Approche Par Compétences” APC). Această cultură pedagogică, utilizată la nivelul Uniunii Europene în materie de formare, se bazează pe cercetarea modului optim de armonizare între formare și angajare. Progresiv, APC s-a constituit în jurul unei metodologii plecând de la nevoile economice, construind dispozitive de formare pentru a răspunde acestor nevoi. Schema este următoarea : ACTIVITĂȚI PROFESIONALE – COMPETENȚE NECESARE – CONȚINUTUL FORMĂRII – CERTIFICAREA. Proiectul permite partenerilor, îndeosebi celor din Europa de Est, de a împărtăși aceeași viziune în ceea ce privește finalitatea formării.
- **Transferul sectorial:** În faza de diagnostic, una din activitățile proiectului constă în identificarea diferențelor legislative și juridice în domeniul protecției copilului, din țările partenere. Studiul și constatările privind problematica abandonului și riscului social, pot face obiectul difuzării în alte sectoare: drept, justiție, prevenire, mediere. Un transfer poate fi avut în vedere către domeniul numeroaselor calificări din domeniul sănătății în cadrul căreia relația de ajutor este puternic prezentă – astfel, ingineria competențelor (caracterul modular) și ingineria globală a proiectului sunt transferabile în oricare alt sector.

Pentru realizarea acestui transfer s-a considerat necesar:

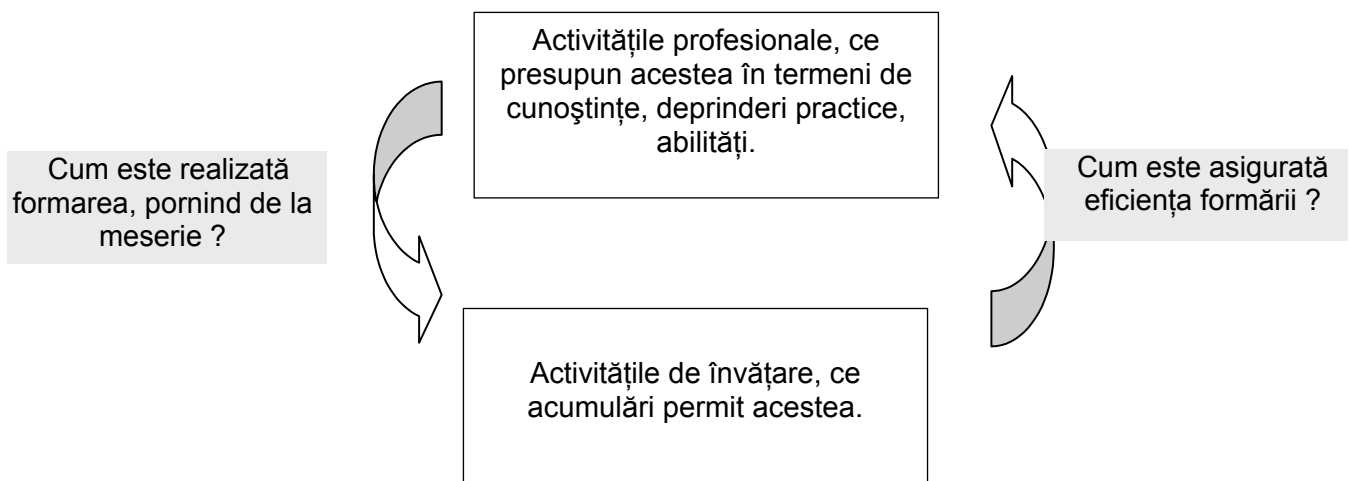
- Să se identifice obstacolele ce împiedică dezvoltarea relației de ajutor în diversele țări;
- Să se adapteze și să se transfere o inginerie de formare pentru instrumentarea organizațiilor de formare și a instituțiilor de tip formare, în vederea profesionalizării lucrătorilor sociali care au în sarcină relația de ajutor;
- Să se promoveze o ofertă de formare adaptată și reînnoită, care să cuprindă specificul publicului ca mijloc de dezvoltare a relației de ajutor în serviciul politicilor naționale și europene de solidaritate;

- Să se organizeze mai bine problematicile legate de plasamentul familial, să se identifice mai bine rețeaua de actori;
- Să se consolideze cunoștințele și să se faciliteze rezolvarea problemelor în acest domeniu.

2.2 Abordarea prin Competențe (APC), firul conducător al proiectului

Formatorii au dezvoltat treptat o abordare pentru « considerarea formării ca o pârghie a performanței economice », este vorba de Abordarea Prin Competențe (l'Approche Par Compétences – APC).

APC reprezintă o abordare, o manieră de a vedea lucrurile, un fir conducător care dă sens activității de formare. Aceasta constă în articularea activităților profesionale actuale sau în devenire ce țin de un anumit loc de muncă, cu formarea titularilor acestei ocupații, de așa manieră încât acumulările rezultate din formare se transformă în efecte la locul de muncă.

Acest fir conductor generează un nou domeniu de competență formatorilor, cel al **ingineriei formării**.

Definiția ingineriei formării pe care am reținut-o în cadrul proiectului este următoarea :

« Ansamblu de metode tehnice aplicate în domeniul formării ». Ținta analizei este o organizație, un serviciu. Ingineria formării reprezintă un ansamblu de metode, instrumente, demersuri, care vizează:

- Analizarea problematicii resurselor umane dintr-o organizație;
- Traducerea acestei problematice în nevoi de formare;
- Definirea condițiilor în care această formare este susceptibilă a răspunde cerințelor;
- Evaluarea modului în care acțiunea a produs efectele asupra problematicii;
- Realizarea eventualelor “corecții” .

În cadrul transferului s-a făcut apel la metodologiile ingineriei de formare aplicabile Abordării prin Competențe. Ansamblul documentelor ce au făcut obiectul alegerilor de ordin metodologic sunt următoarele:

- Metodologia de elaborare a studiului stării de fapt în cele 3 țări,
- Metodologia de elaborare a Referențialului de calificare,
- Metodologia de poziționare a dispozitivului de formare în Cadrul european al Certificărilor profesionale.

Rezultatele proiectului

Proiectul de transfer a permis partenerilor elaborarea mai multor documente. Toate aceste documente pot fi accesate gratuit accesând site-ul proiectului www.projetafue.eu. Lista documentelor realizate în cadrul proiectului este următoarea :

Nr. crt.	Denumirea rezultatului	Codificare
1	Studiu privind intervenția socială și educativă pentru copiii în dificultate și diagnosticul nevoilor de profesionalizare în Bulgaria	1_BG_fr 1_BG_bg
	Studiu privind intervenția socială și educativă pentru copiii în dificultate și diagnosticul nevoilor de profesionalizare în Ungaria	1_HU_fr 1_HU_hu
	Studiu privind intervenția socială și educativă pentru copiii în dificultate și diagnosticul nevoilor de profesionalizare în România	1_RO_fr 1_RO_ro
2	Sinteză europeană a studiilor privind intervenția socială și educativă pentru copiii în dificultate și diagnosticul nevoilor de profesionalizare în Bulgaria, România și Ungaria	2_EU_fr 2_EU_bg 2_EU_hu 2_EU_ro
3	Studiu asupra condițiilor de transfer a calificării Asistent familial din Franța în Bulgaria, România și Ungaria pe baza studiilor privind intervenția socială și educativă pentru copiii în dificultate și diagnosticul nevoilor de profesionalizare	3_EU_fr 3_EU_bg 3_EU_hu 3_EU_ro
4.1	Referențialul ocupație Asistent familial în Bulgaria	4.1_BG_fr 4.1_BG_bg
	Referențialul ocupație Asistent familial în Ungaria	4.1_HU_fr 4.1_HU_hu
	Referențialul ocupație Asistent maternal profesionist în România	4.1_RO_fr 4.1_RO_ro
4.2	Sinteză europeană pentru Referențialul ocupație Asistent familial în Bulgaria, România și Ungaria	4.2_EU_fr 4.2_EU_bg 4.2_EU_hu 4.2_EU_ro
5.1	Referențialul de formare (referențial de calificare, ofertă modulară de formare) pentru Asistent familial în Bulgaria	5.1_BG_fr 5.1_BG_bg
	Referențialul de formare (referențial de calificare, ofertă modulară de formare) pentru Asistent familial în Ungaria	5.1_HU_fr 5.1_HU_hu
	Referențialul de formare (referențial de calificare, ofertă modulară de formare) pentru Asistent maternal în România	5.1_RO_fr 5.1_RO_ro
5.2	Sinteză europeană a Referențialelor de formare (referențial de calificare, ofertă modulară de formare) pentru Asistent familial în Bulgaria, România și Ungaria	5.2_EU_fr 5.2_EU_bg 5.2_EU_hu 5.2_EU_ro
6	Colecție de resurse pedagogice pentru formarea profesională a asistenților familiari în în Bulgaria, România și Ungaria	6_EU_fr 6_EU_bg 6_EU_hu 6_EU_ro
7	Program european de formare de formatori pentru transferul rezultatelor proiectului și a resurselor pedagogice	7_EU_fr 7_EU_bg 7_EU_hu 7_EU_ro
8	Site internet	www.projetafue.eu
9	CD ROM „Asistența maternală în Europa”	

Metodologia specifică Sintezei

europene a studiilor privind intervenția socială și educativă pentru copiii în dificultate și diagnosticul nevoilor de profesionalizare în Bulgaria, România și Ungaria

În ceea ce privește procesul de transfer a calificării profesionale, este obligatoriu pentru echipa de proiect să-și înscrie activitatea de inginerie de formare într-o realitate socio-economică. Această realitate poate îmbrăca forme variate, în funcție de țările vizate, iar transferul trebuie să se realizeze de o manieră pertinentă față de diferitele contexte subsumate diverșilor factori de evoluție. Așadar, transferul nu este închis într-o realitate imuabilă, ci ține cont de evoluțiile posibile din fiecare țară.

Problematica proiectului AFUE este complexă și vizează să răspundă nu doar evoluțiilor din domeniul protecției copilului, ci și celor privind meseria de Asistent familial. În plus, contextele socio-economice particulare, determinate de evoluția și schimbările sistemelor politice și economice din Bulgaria și România, introduc parametri și constrângeri specifice.

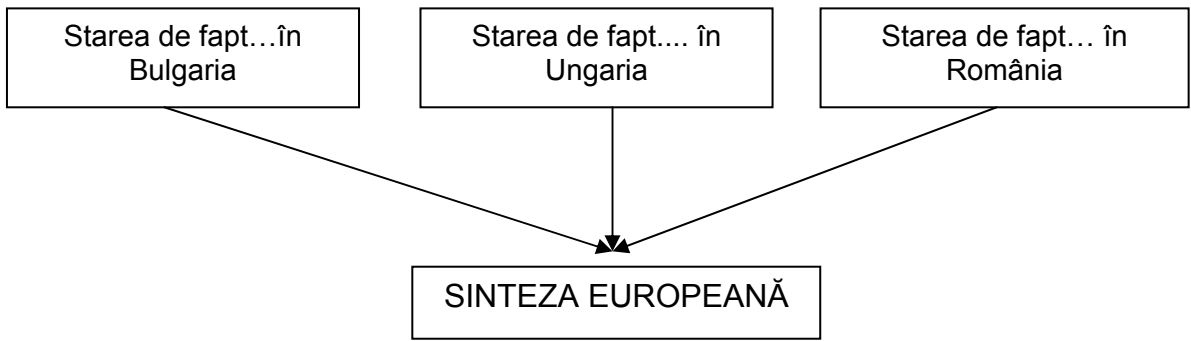
Pentru implementarea acestui proiect, au fost elaborate în Bulgaria, Ungaria și România 3 studii privind intervenția socială și educativă pentru copiii în dificultate și diagnosticul nevoilor de profesionalizare.

Aceeași metodologie a fost respectată în fiecare din cele 3 țări:

- Definirea câmpului de investigații,
- Constituirea grupului de lucru,
- Efectuarea investigațiilor,
- Redactarea raportului sintetizând datele colectate.

Fiecare document are la bază pe de o parte o cercetare documentară, iar pe de altă parte consultări cu profesioniști și persoane calificate din domeniile de intervenție citate, precum și beneficiari (copii).

Cercetarea realizată a făcut obiectul unei sinteze în fiecare dintre cele 3 țări, precum și a unei sinteze generale, calificată drept europeană.

PARTEA A 2-A
METODOLOGIA
DE LUCRU

Organizarea lucrului pentru elaborarea documentului

Pentru realizarea studiilor privind starea de fapt a modalităților de luare în îngrijire socială și educativă a copiilor aflați în dificultate socială, cât și a diagnosticului nevoilor de profesionalizare în cele 3 țări, echipele de proiect au reunit la discuții numeroși experți proveniți din ministere, instituții, organizații abilitate, cât și un număr considerabil de profesioniști interesați de subiect.

1.1. Prezentarea echipelor de lucru, experiența lor și poziția în raport cu problematica proiectului

În **Bulgaria**, echipa care a lucrat la proiect este alcătuită din următorii experți:

- Din partea Universității din Sofia: MdC dr.Neli Petrova-Dimitrova, lector dr.Stefan Semkov, lector dr.Marina Pironkova, lector Kristina Otsetova, studenți la pedagogie și asistență socială.
- Din partea Institutului pentru activități și practici sociale: dr.Nadiya Stoykova – director executiv al Institutului și doctor în pedagogie socială, Biliyana Koycheva – director al centrului de ajutor public la SAPI, Yanitsa Nedelcheva - expert, Nadezhda Deneva – expert, și anchetatori.
- Din partea Agenției naționale pentru educare și formare continuă: Penka Nikolova – expert public.
- Din partea Agenției de Stat pentru protecția copilului: Darinka Yankova – secretar general, Tsveta Antonova – director al Direcției « Politici de Stat pentru copil », Tsvetelin Kanev – expert.

În **România**, redactarea prezentului document a fost realizată prin colaborare cu reprezentanți a mai multor organisme și / sau persoane:

- Universitatea “Al.I. Cuza” din Iași a fost reprezentată în elaborarea prezentului document de conf. dr. Conțiu Șoitu și masterand Ștefania Toth.
- Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) Iași a fost reprezentată în elaborarea prezentului document de Director Executiv – ing. Florin ION; Director executiv adjunct asistență socială pentru copil și familie - Jr. Niculina KARACSONY, Anghelina ENACHE, coordonator Centru de resurse și consiliere pentru asistenți maternali profesioniști și alții.
- Asociația PARTENER - Grupul de Inițiativă pentru Dezvoltarea Locală din Iași a fost reprezentată în elaborarea prezentului document de către Cătălin ILASCU, expert în domeniul formării profesionale și de către Alina CIORNEI, consilier în domeniul formării continue.
- Consultări punctuale au avut loc și cu reprezentanți ai altor direcții județene de asistență socială și protecția copilului și ai unor structuri de formare sau certificare a formării (Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților).

Membrii grupului de lucru în România sunt prezentați în tabelul următor:

NR. CRT	NUME ȘI PRENUME	ORGANIZAȚIA	FUNCȚIA	COORDONATE
1	Niculina KARACSONY	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Iași	Director general adjunt	Tel 0040232474800 Fax 0040232279654
2	Angelina ENACHE	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Iași	Coordonator Centru de resurse și consiliere pentru asistenți maternali profesioniști	Tel 0040232474800 Fax 0040232279654 Mobil 0040740316166
3	Liliana MIHALCEA	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Iași	Coordonator Serviciul asistență maternală	Tel 0040232474800 Fax 0040232279654
4	Cătălin ILAȘCU	Asociația PARTENER- Grupul de Inițiativă pentru Dezvoltarea Locală Iași	Președinte, expert formare profesională	Tel. 0040232217884 Fax 0040232270502 Mobil 0040722586225 e-mail : catalin@asociatia-partener.ro
5	Alina CIORNEI	Asociația PARTENER- Grupul de Inițiativă pentru Dezvoltarea Locală Iași	Consilier formare continuă	Tel. 0040232217884 Fax 0040232270502 e-mail : secretariat@asociatia-partener.ro
6	Monica MORCOV	Asociația PARTENER- Grupul de Inițiativă pentru Dezvoltarea Locală Iași	Secretar	Tel. 0040232217884 Fax 0040232270502 e-mail : secretariat@asociatia-partener.ro
7	Coțiu Tiberiu ȘOITU	Universitatea « Al.I. Cuza » Iași	Conferențiar doctor	Tel. 0040232201372 Fax 0040232201154 e-mail : soitucontiu@yahoo.com
8	Adrian NETEDU	Universitatea « Al.I. Cuza » Iași	Conferențiar doctor	Tel. 0040232201280 Fax 0040232201154 e-mail : smooth@uaic.ro
9	Daniela ȘOITU	Universitatea « Al.I. Cuza » Iași	Conferențiar doctor	Tel. 0040232201280 Fax 0040232201154 e-mail : danielag_soitu@yahoo.co.uk
10	Ștefania TOTH	Universitatea « Al.I. Cuza » Iași	Masterand	Tel. 0040741630894 e-mail : toth.stefania@yahoo.com
11	Carmen ROTARU	CNFPA	Expert formare profesională	Tel : 0040746400302 e-mail : Carmenrotaru2000@yahoo.com

În Ungaria, echipa de proiect a consultat reprezentanți a mai multor organisme și / sau persoane:

- Centrul de Protecție a copilului al județului Baranya,
- Institutul de Științe culturale al Universității din Pecs, în special profesorii lectori ai Facultății de educare a adulților și de dezvoltare a resurselor umane,
- Grupul Dreptului Familiei din cadrul Universității din Pecs, (profesor lector la Facultatea de Stat și de drept, un interpret de EurotextBt),
- Șeful Serviciului de Ajutorare a familiilor și a copiilor,
- Șeful Biroului Cercetare pedagogică și de educație din cadrul Institutului de Cercetare și Educație,

- Referentul responsabil cu protecția copiilor al Oficiului de Administrație al județului Baranya,
- Consilierul metodologic și consilierul metodologic specializat al Centrului Județean de Protecție a copiilor din Baranya,
- cât și o comunitate de colaboratori, de cercetători și de experți ce cunosc practica instituțională a protecției copilului.

Tabelul următor prezintă ansamblul membrilor grupului de lucru:

Transferul certificării franceze de Asistent familial – Grup de suport				
Membrii echipei de lucru din Ungaria:				
Nume	Locul de muncă	Organizația	Funcția	Date de contact:
Dr. Husz Mária	Universitatea din Pécs, Facultatea de Educare a Adulților și de Dezvoltare a Resurselor Umane	Institutul de Știință Culturală	Prof. lector, manager cultural	30/500-2695 husz.maria@feek.pte.hu
Dr. Reisz Terézia	Universitatea din Pécs, Facultatea de Educare a Adulților și de Dezvoltare a Resurselor Umane		Prof. lector, Sociolog	20/986-5212 reisz.ter@gmail.com
Dr. Somfai Balázs	Universitatea din Pécs, Facultatea de Stat și de Drept, Departamentul de Drept Civil	Grupul dreptul familiei	Prof. lector, Jurist	30/227-6142 somfai@ajk.pte.hu
Goják Éva	Eurotext Bt.		interpret	20/422-9394 egojak@t-online.hu
Gyenis Gabriella	Serviciul Ajutor al Familiilor et al Copiilor		Șef, Lucrător social	30/464-0869 gyenis.gabriella@gmail.com
Kardos Lajos	Institutul de Cercetare pedagogică și educație	Centrul de Serviciu pentru educație	Șeful biroului, expert sociolog	70/547-3691 kardos.lajos@gmail.com
Dr. Lükő István	Universitatea din Pécs, Facultatea de Educare a Adulților și de Dezvoltare a Resurselor Umane	Institutul de Formare profesională și continuă	Prof. lector, Profesor al formatorilor profesioniști	30/225-5543 luko.istvan@feek.pte.hu
Koch József	Oficiul de administrare al departamentului Baranya	Șef departament servicii umane	raportor de protecție a copiilor	30/343-7512 koch.jozsef@baranya.hu
Szűcs Gábor	Centrul departamental de Protecție a copiilor din Baranya		Consilier metodologic	30/396-4010 csucsgabor4636@gmail.com
Varga Veronika	Centrul departamental de Protecție a copiilor din Baranya		Consilier specializat metodologic	20/5337705 varga.veronika@bmgyk.axelero.net

1.2 Competențele partenerilor implicați

Parteneriatul la nivelul celor trei țări a fost compus din organizații și persoane având experiență și expertiză în managementul și implementarea proiectelor, cât și în coordonarea echipelor pluri-instituționale și/sau pluridisciplinare. Acestea din urmă posedau de asemenea competențe în expertiză și în evaluare de diverse programe și servicii sociale, în didactică, în cercetare națională și internațională, în Conducere executivă, în formare (distribuire și organizare), cât și experiența plasamentului și a monitorizării copiilor și familiilor asistate.

Principalii parteneri din **Bulgaria** și competențele lor:

- **Universitatea din Sofia**
- **Organizația neguvernamentală SAPI**, care activează în domeniul dezvoltării și perfecționării strategiilor și practicilor sociale. SAPI este coordonatorul responsabil cu realizarea activităților proiectului din partea bulgară, cât și cu diseminarea rezultatelor proiectului la nivel național.
- **Agenția națională pentru educație și formare continuă (ANEFEC)** care este un organ specializat al Consiliului de miniștri al Republicii Bulgaria, asigură o educație și o formare profesională adolescenților și adulților, în scopul adaptării la cerințele pieței de muncă și dezvoltării competitivității economiei bulgare. Agenția este responsabilă cu profesionalizarea plasamentului familial.
- **Agenția de Stat pentru Protecția Copilului** este un organism al Consiliului de miniștri, responsabil cu gestionarea, coordonarea și controlul în domeniul protecției copilului. Rolul său în proiect constă în participarea la diagnosticul situației actuale, a cooperării în domeniul intervenției sociale în Bulgaria și în creșterea calității serviciilor de îngrijire pentru copii datorită dezvoltării plasamentului familial profesional.

Principalii parteneri din **România** și competențele lor:

- **Universitatea “Al. I. Cuza”** din Iasi pregătește prin intermediul Facultății de Filosofie și Științe Social-Politice aproximativ 1200 de viitori profesioniști în asistență socială. Dată fiind experiența acumulată ca urmare a implicării în numeroase programe didactice și de cercetare naționale și internaționale, la cererea instituțiilor publice sau a organizațiilor neguvernamentale, cadrele didactice ale instituției sunt solicitate în calitate de experți și evaluatori în diverse programe și servicii sociale.
- **Direcția Generală de Asistență Socială și de Protecție a Copilului (DGASPC)**_Iași este instituția publică care joacă rolul esențial în protecția copilului la nivelul județului Iași, având rol de:
  - planificare strategică, coordonare, conducere executivă
  - principal furnizor de servicii
  - formator, inclusiv al asistenților maternali
- **Asociația PARTENER - Grupul de Inițiativă pentru Dezvoltare Locală** din Iași: constituită în anul 2000, reprezintă un important inițiator de proiecte în domeniul dezvoltării locale și regionale, dar și în domeniul formării profesionale.

Domeniile de expertiză și formare sunt: formarea în scopul inserției sociale a tinerilor aflați în dificultate; formarea de formatori în domeniul social, al sănătății, turismului, etc. Asociația PARTENER - Grupul de Inițiativă pentru Dezvoltarea Locală din Iași deține cunoștințe temeinice legate de practică, dar și metode de formare adaptate contextului românesc. De altfel, Asociația a realizat deja studii în scopul proiectării de oferte de formare în sectoare diverse de interes, în special în domeniul social și al sănătății. Asociația PARTENER – GIDL are o îndelungată experiență în coordonarea proiectelor europene, îndeosebi în domeniul programelor PHARE și Leonardo da Vinci

În ansamblu, organizațiile ce compun parteneriatul dispun de competențele specifice domeniului de protecție și asistență socială a copiilor (competențe activități de teren, competențe în administrare și gestionare, competențe la nivelul plasamentului și al urmăririi copiilor și familiilor).

1.3. Dificultăți și paradoxuri reperate în culegerea informațiilor

Bulgaria a ridicat ca principală obiecție necorelarea chestionarelor la specificitățile țării. Alegerea metodei de culegere a informațiilor, pare să nu fi ridicat probleme relevante.

România s-a confruntat cu dificultatea organizării cercetării de o asemenea manieră astfel încât să se obțină un eșantion probabilistic reprezentativ la nivel național, dată fiind perioada de timp foarte scurtă. Mai mult, limitările legislative privind vârsta copiilor și a tinerilor chestionați și intervievați au limitat realizarea cercetării, astfel, pentru realizarea discuțiilor cu copii mai mici de 18 ani, a fost necesară obținerea acordului părintelui biologic. Pentru tinerii majori, a fost de ajuns doar un acord de principiu. În consecință, vârsta copiii intervievați a variat de la cel puțin 14 ani (conform legii care autorizează chestionare cu un grad de confidențialitate mai mic) sau peste 18 ani.

De asemenea, echipa de proiect din România a identificat paradoxul generat de legislația națională, și anume absența echilibrului dintre drepturile părinților de origine și cele ale părinților de substituție. Conform legislației în vigoare în România, responsabilitatea referitoare la educația copilului revine cu prioritate părinților naturali și în al doilea rând, colectivității locale căreia îi aparține copilul și familiei sale (părinți de substituție).

Pe de altă parte, carențele la nivelul serviciilor de calitate ale comunităților locale, o slabă implicare a structurilor comunitare consultative, o greșită luare în considerație a prevenirii separării copilului și a familiei sale și o greșită armonizare a actelor normative au constituit, de asemenea, dificultăți pentru o bună culegere a informațiilor.

Ungaria a prezentat, de asemenea, dificultățile pe care le-a întâmpinat în realizarea acestui studiu, dat fiind contextul actual, și anume, faptul că anumite instituții aparțin sectorului guvernamental, în timp ce altele aparțin domeniului privat, fapt ce a condus la o reținerere în furnizarea informațiilor, mai ales cele referitoare la programele de formare și modalitățile de examinare.

Ungaria menționează faptul că Departamentul de Politică Socială al Facultății de Litere, Departamentul de Muncă Socială al Facultății Școli Superioare „Illyés Gyula”, cât și reprezentanții Ministerului abilitat nu au putut participa în mod susținut, din diferite motive, la această etapă a proiectului.

Mai mult, Centrele Județene de Protecție a copilului, anumiți furnizori de formare și câteva asociații de învățământ nu au furnizat deloc sau doar foarte puține informații cu privire la programele și la practicile lor de formare.

De asemenea, trebuie notat că informațiile furnizate au fost trimise în afara termenelor fixate și din acest motiv, nu au putut fi luate în considerare în analiza datelor finale.

Surse de informare și instrumente de culegere a informațiilor

2.1. Cercetare documentară

Cele trei țări au lucrat plecând de la o bibliografie bogată și variată, precum documente oficiale, mai ales de ordin politic și strategic, texte de lege, numeroase studii și rezultate ale cercetărilor anterioare, documente provenite din conferințe sau din căutări pe Internet, din dări de seamă și din date statistice naționale. De asemenea, au fost consultați experți, iar instituții cu diferite specializări, au furnizat informații necesare și importante pentru cercetare.

Bulgaria :

Echipa de proiect din Bulgaria a propus o analiză a documentelor folosind ca bază dispozițiile legale, și anume dispozițiile de reglementare ale legislației naționale în domeniul protecției copilului, intervenției sociale, ale politicii aplicate domeniului muncii, educației și formării de bază și a formării pe tot parcursul vieții.

România:

Echipa de experți din România a recomandat trei niveluri de analiză a documentelor. Primul nivel de analiză a constat în analiza exhaustivă a cadrului legislativ și a politicilor sociale, și s-a bazat pe acte normative, proiecte de acte normative, ghidul metodologic de aplicare, strategii naționale și departamentale. Al doilea nivel de analiză a constat în consultarea studiilor și rezultatelor cercetărilor anterioare. Al treilea nivel de analiză s-a bazat pe date statistice la nivel național și sub formă de comparație pluri-anuală și focalizată pe luna septembrie 2009.

Ungaria:

Echipa de proiect a optat pentru metoda de lucru ce a presupus culegerea de informații diferențiate și care au fost completate prin « trei cercuri », surse de informații:

- Primul cerc de informare: centrele, specialiștii și asociațiile pentru protecția copilului, colaboratorii care fac cercetări și/sau predau din această tematică la universitate (culegerea datelor și a documentelor referitoare la formare, la locurile și la funcționarea administrației juridice și sociale).
- Al doilea cerc de informare: specialiștii instituțiilor, locurile de cercetare, autoritățile principale care autorizează programele de formare din partea ministerului (NSZFI).
- Al treilea cerc de informare: sursele informatice și informale foarte largi, precum tezaure juridice, publicații pe Internet, forumuri, etc.

Informațiile centralizate astfel, au fost completate cu experiențele practice de formare ale instituțiilor regionale de protecție a copilului.

2.2. Interviu

Pentru Bulgaria:

Au fost realizate **71** interviuri cu directori și lucrători sociali din domeniul protecției copilului, cu directori ai Direcției Regionale pentru intervenție socială, cu conducătorii și cu lucrătorii sociali ai Departamentului de Protecție a copilului.

Pentru România:

Au fost efectuate în total **45** interviuri, din care:

- 24 interviuri cu profesioniștii specializați în relația de ajutor, din care 18 realizate cu asistenți maternali și 6 cu alte categorii de profesioniști (*asistenți sociali, psihologi și psihopedagogi*);
- 8 interviuri cu persoane ce ocupă posturi de decizie sau de coordonare strategică;
- 7 interviuri cu copii aflați în plasament familial;
- 6 interviuri cu organizații de formare.

Pentru Ungaria:

După documentarea prealabilă, echipa de proiect a Ungariei a urmat o metodologie de lucru deosebită (a se vedea *2.1 Cercetare documentară*), analizând informațiile rezultate din conversații, de pe forumuri, din procese-verbale, din memorandumuri, din schimburile active de corespondență, și introducând datele obținute în dosarul lor de lucru.

2.3 Ancheta bazată pe chestionare

Pentru Bulgaria:

Au fost aplicate **64** chestionare copiilor, asistenților familiali care îi au în îngrijire, reprezentanților centrelor de formare profesională și ai organizațiilor certificate pentru formarea de personal în domeniul plasamentului familial.

Pentru România:

Au fost aplicate **146** chestionare în total, dintre care:

- 101 chestionare au fost completate de profesioniști: 69 realizate cu asistenți maternali și 32 cu alte categorii de profesioniști (*asistenți sociali, psihologi și psihopedagogi*);
- 31 chestionare completate de copii aflați în plasament familial;
- 14 chestionare au fost completate de reprezentanți ai organizațiilor de formare.

Pentru Ungaria:

Au fost aplicate **157** chestionare în total:

- 86 chestionare completate cu copii;
- 25 chestionare - cu asistenți familiali care iau în îngrijire;
- 46 chestionare au fost completate de profesioniști din domeniu.

A fost efectuată o cercetare sociologică empirică tradițională cu un scenariu de anchetă bazat pe stabilirea unui eșantion de populație supus unor criterii detaliate, în vederea colectării de informații reprezentative și sistematice, ce au fost centralizate prin corespondență sau pe mail.

În ce privește eșantionul de populație supus anchetelor, s-au reținut:

- toate centrele regionale de protecție a copilului (aferele celor 19 județe și capitalei);
- experții consilieri cu protecția copilului (168 persoane);
- consilieri de asistență familială (prin intermediul centrelor de protecție a copilului, prin angajații și supraveghetorii lor profesioniști);
- asistenți familiali și copii luați în îngrijire.

Obiectivele cercetării

3.1. Structuri și instituții

Cercetările realizate la nivelul celor 3 țări s-au bazat pe structuri și instituții de protecție socială și de protecție a copilului și a familiei reprezentative la nivel local și județean iar, în unele cazuri, chiar la nivel regional și național.

Structurile și instituțiile de formare publice și private, centrele de primire pentru copii și familii și diversele asociații lucrând în domeniul protecției sociale au fost în egală măsură țintele principale ale cercetării.

Pentru Bulgaria:

Ancheta s-a realizat cu participarea structurilor și instituțiilor următoare :

- Direcții Regionale de Intervenție Socială,
- Direcții de Intervenție Socială,
- Servicii de protecție a copilului pe teritoriul Sofiei – oraș, regiunea Sofia, Pernik, Pazardzhik, Shoumen, Sliven, Silistra, Smolyan, Gabrovo,
- Centre Regionale de Plasament Familial – VelikoTarnovo, Gabrovo, Smolyan și Targovishte,
- Centre de formare profesională din Sofia,
- Organizații neguvernamentale certificate în formare în domeniul plasamentului familial.

Pentru România:

Organizațiile și instituțiile de formare care au făcut obiectul cercetării sunt următoarele (în orașele sau județele interesate):

- Direcția generală de asistență socială și de protecție a copilului (Iași),
- Serviciul de asistență maternală (Iași, Miroslava, Popricani, Ciurea, Birnova, Schitu-Duca),
- Direcția generală de asistență socială și de protecție a copilului (Vaslui),
- Direcția generală de asistență socială și de protecție a copilului Maramureș (Baia Mare),
- Direcția generală de asistență socială și de protecție a copilului (Timișoara),
- Colegiul Național al Asistenților Sociali (București),
- Universitatea „Al.I.Cuza” (Iași),
- Universitatea de Vest (Timișoara),
- CNFPA: Consiliul Național pentru Formarea Profesională a Adulților (București),
- Colegiul Național al Asistenților Sociali (București),

Pentru Ungaria :

A se vedea 2.3 *Descrierea eșantionului de populație*.

3.2. Subiecți: specialiști (asistenți sociali, asistenți familiari, formatori, alți profesioniști); beneficiari (copii aflați în dificultate).

Profesioniștii intervievați sunt lucrători sociali, experți, asistenți familiari, asistenți maternali, formatori, angajatori, supraveghetori și profesioniști în domeniul protecției copilului și familiei. Beneficiarii intervievați sunt copii aflați în dificultate socială.

Pentru Bulgaria – eșantionul a fost compus din:

- Specialiști:
  - 28 directori ai Centrelor de protecție din orașele Sofia, Pernik, Shoumen, Pazardzhik, Sliven, Silistra, Smolyan și Gabrovo;
  - 43 lucrători sociali ce activează în aria orașelor Sofia, Pernik, Shoumen și Pazardzhik;
  - 15 asistenți familiari (părinți gazdă) care au în îngrijire copii de pe teritoriul orașelor Sofia, Pernik, Shoumen și Pazardzhik;
  - 16 formatori din orașele Sofia, Shoumen, Pazardzhik, Velko, Tarnovo, Smolyan, Gabrovo și Targovishte.
- Beneficiari:
  - 33 copii și adolescenți cu vârsta între 9 și 20 ani, instituționalizați în case de copii.

Pentru România– eșantionul a fost compus din:

- Specialiști:
  - 8 coordonatori și persoane având rol de decizie;
  - 125 profesioniști din domeniul muncii sociale;
  - 20 profesioniști implicați în formare;
- Beneficiari:
  - 38 copii și tineri aflați în plasament familial.

Pentru Ungaria :

- Specialiști: a se vedea punctul 2.3 *Descrierea eșantionului de populație*
- **46** chestionare completate au fost examinate pentru a studia nevoile de formare ale profesioniștilor în ce privește luarea în îngrijire a copiilor aflați în dificultate socială,
- Beneficiari:
- 86 copii.

Reprezentativitatea cercetării

4.1. Pertinență și limite ale reprezentativității

Referitor la Bulgaria:

- **Beneficiarii – copii și adolescenți:**

Printre cei 33 de copii și adolescenți care au participat la studiu, 12% dintre ei sunt copii plasați și crescuți într-o familie gazdă. Motivele care explică acest slab procent sunt legate de specificitățile plasamentului familial în Bulgaria, care nu este încă bine dezvoltat; copiii plasați în familie gazdă sunt copii de vârstă mică (între 3 și 6/7 ani), plasamentele copiilor peste această vârstă fiind mai degrabă o raritate.

În plus, în cadrul studiului, un alt factor poate explica această tendință. Studiul a fost realizat cu precădere pe teritoriul Sofiei, unde există un număr considerabil de copii instituționalizați – 180 copii cu vârsta cuprinsă între 7 și 18-20 ani. Cum vârsta minimă a copiilor autorizată pentru a putea participa la acest studiu a fost de 10 ani, acest fapt explică situația că **aproape 20 % din copiii plasați în instituțiile orașului Sofia** au participat la studiul actual.

- **Organizații de formare:**

În Bulgaria există 53 de instituții care organizează formări în domeniul sociale, a căror activitate este în legătură cu copii proveniți din familii de risc (și familia lor) și cu copii având deficiențe sau boli cronice (și familiile lor). **16 interviuri** au fost realizate **cu prestatorii acestui tip de serviciu** din orașele Sofia, Pernik, Shoumen, Pazardzhik, VelikoTarnovo și Smolyan; ceea ce reprezintă **30 % din totalul prestatorilor** de formare din domeniul social au participat la acest studiu.

- **Asistenți familiari:**

În Bulgaria sunt înregistrate 298 asistenți familiari (părinți gazdă), din care 4% au participat la studiu (15 persoane din care 12 părinți gazdă ce au în îngrijire copii, iar 3 practică o profesie apropiată de plasamentul familial – reeducatori la Centru de plasament de tip familial). Acești asistenți familiari au selectați din aria geografică a orașelor Sofia, Pernik, Pazardzhik și Shoumen. Potrivit datelor, cea mai mare parte a asistenților familiari, care au participat la studiu, sunt profesioniști. Raportul dintre asistenții familiari profesioniști și asistenți familiari voluntari este de 2,5 la 1, fapt ce corespunde în general repartizării globale la populație.

Persoanele intervievate au următoarele caracteristici:

- 100% dintre participanți sunt femei;
- 70% dintre participanți au vârsta cuprinsă între 40 și 62 ani.
- în general, putem constata că 2/3 din asistenți familiari și din persoanele care practică o profesie apropiată de plasamentul familial, intervievate în cursul studiului, se situează la o vârstă activă.
- proporția aproximativă a persoanelor cu o vârstă care se apropie de vârsta pensionării (peste 60 ani) este de 23 %.

Datele indică faptul că 70% din cei intervievați au o experiență profesională în domeniul plasamentului familial între 1 și 5 ani. Acest lucru corespunde de asemenea tendințelor de dezvoltare a plasamentului familial în Bulgaria care a început oficial cu 7 ani înainte, când a fost reglementat de o lege. Datele Agenției de Ajutor social demonstrează faptul că în ultimii 6 ani numărul familiilor gazdă recunoscute a crescut de aproape 8 ori. Pentru perioada ianuarie-iunie 2009, numărul familiilor gazdă profesionale în raport cu numărul familiilor gazdă voluntare s-a înmulțit de 5 ori.

Referitor la România:

Cercetarea bazată pe aplicarea de chestionare și efectuarea de interviuri, a permis obținerea de informații provenite de la toate tipurile de instituții și de profesioniști implicați în protecția copilului, în special în plasamentul familial, dar și în activități de formare și de evaluare.

România, așa cum s-a menționat, nu a realizat un eșantion reprezentativ la nivel național, ci un eșantion non-probabilistic.

Un eșantion non-probabilistic oferă informații cu privire la relația dintre entitățile sociale, la dinamica grupurilor și organizațiilor formale sau informale. Folosind metode de analiză statistice (contexte specifice, analiza rețelei și cea perechilor), și acest tip de eșantionare permite formalizarea unor generalități empirice și teoretice.

De asemenea, în timpul cercetării s-a descoperit că, potrivit dispozițiilor legale existente, Direcțiile Județene de Asistență Socială și de Protecție a Copilului au libertatea de a putea decide numărul de ore și componentele ofertei de formare, fapt ce permite o ameliorare notabilă a ofertei de formare continue pentru profesioniști (obiectiv final al proiectului).

În plus, este interesant de notat nevoia de a adapta în mod sistematic conținuturile la specificitatea condițiilor de desfășurare a activităților care sunt adesea eterogene la nivel geografic și în continuă schimbare. Acest lucru se datorează constantelor modificări legislative, și mai ales, a celor procedurale.

Referitor la Ungaria:

Există o diferență între eșantionul țintă și eșantionul realizat. Motivul se datorează numărului destul de scăzut de chestionare returnate; într-adevăr, o parte a populației ce trăiește în mediul rural nu a putut fi interviuată, depărtarea geografică fiind un handicap.

4.2. Etapele cercetării

Referitor la Bulgaria:

Cercetarea a avut loc în intervalul 5 februarie – 25 martie 2010. Având în vedere termenele scurte, cele trei etape s-au suprapus parțial:

- Etapa 1 (05 – 27 februarie): faza de culegere a textelor de lege, a datelor statistice, a studiilor, a cercetărilor, a anchetelor realizate pe subiecți în legătură cu problematica studiată.
- Etapa 2 (15 – 27 februarie): faza de definire a zonei de investigație și de selecție a eșantionului.
- Etapa 3 (1 – 10 martie) : faza de pregătire a chestionarelor și a anchetelor
- Etapa 4 : faza de realizare a cercetării propriu-zise (colectarea datelor subiective):
  - aplicarea chestionarelor (11 – 25 martie)
  - desfășurarea întâlnirilor, interviurilor cu diverșii actori, cu structurile, cu instituțiile interesate de problematica cercetării (2 – 25 martie).

Referitor la România:

Cercetarea a avut loc în intervalul 1 februarie – 13 martie 2010. Având în vedere aceleași termene scurte, cele trei etape s-au suprapus de asemenea parțial:

- Etapa 1 (1 – 21 februarie): cercetarea documentară - faza de culegere a textelor de lege, a datelor statistice, a studiilor, a cercetărilor, a anchetelor realizate pe subiecți în legătură cu problematica studiată.
- Etapa 2 (15 – 26 februarie): faza de definire a zonei de investigație și de selecție a eșantionului.
- Etapa 3: faza de realizare a cercetării propriu-zise (colectarea datelor subiective):
  - aplicarea chestionarelor (24 februarie – 10 martie)
  - desfășurarea întâlnirilor, discuții cu diverșii actori, cu structurile, cu instituțiile interesate de problematica cercetării (1 – 13 martie).

Referitor la Ungaria:

Demersurile cercetării s-au concentrat în modul următor:

- Etapa 1 : pregătirea cercetării;
- Etapa 2 : realizarea bazei de date a cercetării – centralizarea informațiilor;
- Etapa 3 : prelucrarea și analiza datelor.

În etapa pregătirii cercetării au fost desemnate persoanele cu atribuții de a stabili contactul cu subiecții participanții la anchetă. Au fost supuse discuției și analizei natura acestor contacte (tehnice și profesionale), competența exactă a fiecăruia și termenele scadente ale sarcinilor ce trebuiau îndeplinite.

Echipa de proiect a regrupat și refăcut listele centrelor județene de protecție a copilului pe județe, cât și lista specialiștilor în protecția copilului. Tot în această fază au fost copiate chestionarele și aleși cei 68 de studenți care trebuiau să contacteze asistenții familiari și cu copiii. S-a realizat de asemenea structural tabelului statistic și de înregistrare a datelor.

În faza de realizare a bazei de date a cercetării, au fost redactate scrisorile de motivare pentru fiecare tip de public țintă. Culegerea datelor s-a efectuat prin e-mail la nivelul centrelor de protecție a copilului, al organismelor de formare, al specialiștilor în dreptul copilului și al consilierilor asistenților familiari.

În etapa de analiză a informațiilor culese, au fost prelucrate informațiile cuprinse în cele 110 chestionare provenite de la asistenți familiari și de la copii ce trăiesc în asistență

familială. În raportul de cercetare, acestor date le-au fost integrate și experiențele personale ale studenților ce au participat la cercetare, pe cele ale studenților care lucrează în asistență universitară și pe cele ale voluntarilor.

4.3. Aria de investigare

Bulgaria a efectuat cercetarea pe teritoriul orașelor Sofia, Pernik, Shoumen, Pazardzhik, Sliven, Silistra, Smolyan, Tarnovo, Targovishte și Gabrovo.

România a aplicat chestionarele și a efectuat interviurile la nivelul a cinci județe (zone), și anume: Iași, Vaslui, Timiș, București și Maramureș.

Și Ungaria cercetările au fost realizate în diferite județe (Pest, Fejér, Komárom-Esztergom, Veszprém, Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala, Baranya, Somogy, Tolna, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrad, Hajdu-Bihar, Jász-Nagykún-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Bács-Kiskun, Békés, Csongrád), cât și în capitală, Budapesta.

Putem constata că pentru cele trei țări, aria de acoperire a cercetării este vastă, fapt ce a permis obținerea unor rezultate mai bune.

4.4. Descrierea eșantionului național

În Bulgaria, referitor la:

- *Organizațiile de formare*: datele statistice ale eșantionului național arată că există 53 de instituții în țară care organizează formări în domeniul muncii sociale cu copii și familii expuși la risc și/sau cu deficiențe și boli cronice.
- *Asistenții familiari*: datele statistice la nivel național arată că în Bulgaria există 298 părinți gazdă - asistenți familiari. La acest studiu au participat 4% din totalul acestora.
- *Copiii aflați în dificultate socială*: potrivit datelor statistice existente la nivel național, Bulgaria numără 265 de copii ce beneficiază de un plasament familial. Copiii plasați într-o instituție specializată sunt în număr de 7 716 și au între 0 și 18 ani.

În ce privește **România**, eșantionul național a fost alcătuit din **191** de persoane care au răspuns la chestionare și la interviuri

- Chestionar pentru specialiști: 101
  - Asistenți maternali profesioniști : 69
  - Alte categorii de profesioniști: 32
(asistenți sociali, psihologi și psihopedagogi)
- Chestionar pentru copii aflați în plasament familial: 31
- Chestionar pentru organizații de formare: 14

- Interviuri cu specialiștii din domeniul relației de ajutor: 24
  - Asistenți maternali profesioniști: 18
  - Alte categorii de profesioniști: 6
(asistenți sociali, psihologi și psihopedagogi)
- Interviuri cu persoane ce ocupă posturi de decizie sau coordonare strategică: 8
- Interviuri cu copii aflați în plasament familial: 7
- Interviuri cu organisme de formare: 6

Pe de altă parte, caracteristicile grupului sunt următoarele:

A. Referitor la *asistenții maternali* profesioniști (87 de chestionare și interviuri):

- sexul : Majoritatea asistenților maternali sunt femei (80%). În cazul în care asistenții maternali sunt bărbați, soțiile lor sunt și ele asistenți maternali și împreună primesc în plasament de la 1 până la 3 copii.
- vârsta: Majoritatea asistenților maternali au între 38 și 58 ani. Acest fapt se explică prin caracteristicile pieței muncii care propune foarte puține locuri de muncă pentru femeile din această categorie de vârstă.
- experiența ca asistent maternal profesional (exprimată în ani) : 25 % din asistenții maternali au între 6 și 7 ani de experiență profesională.
- categoriile de copii luați în întreținere: 80 % din asistenții familiari profesioniști primesc în plasament copii și tineri și doar 20% primesc în plasament adolescenți. Acest lucru se explică prin faptul că legislația nu permite ca un copil fără probleme deosebite să poată fi direcționat spre o altă formă de protecție în afară de asistența maternală.

B. Referitor la *copiii aflați în plasament familial* (38 de chestionare și interviuri) :

- sexul: nici o diferență semnificativă între băieți și fete care sunt în același număr.
- vârsta de intrare în sistemul de protecție a copilului: în ansamblu, categoria de vârstă + 7 ani este cea mai reprezentativă; urmează categoria de vârstă de 2-4 ani, apoi cea de 5-7 ani. Referitor la vârsta de intrare în întreținerea actualului asistent maternal profesionist, categoria de vârstă cea mai reprezentativă este tot cea de + de 7 ani, urmată de cea de 5-7 ani, apoi categoria de vârstă de 2-4 ani.

Pentru Ungaria, structura eșantionului național a vizat următoarele categorii:

- Specialiștii ce lucrează în sistemul instituțional regional de protecție a copilului:
  - proveniți de la 19 centre județene de protecție a copilului, cât și instituția din capitală;
  - specialiști în protecția copilului ce lucrează în consiliere în rețeaua de asistenți familiari (50 persoane),
  - consilierii asistenților familiari (20 persoane).
- Centrele de formare ce funcționează în sistemul instituțional public de protecție a copilului:
  - cele 30 de centre de formare sunt puse în aplicare prin sistemul instituțional teritorial de protecție a copilului și prin alte instituții publice.
- Centrele de formare ce funcționează în formă de asociere:
  - 30 de organizații civile și voluntare și specialiștii lor
  - 20 de centre de formare întreținute de biserici/confesiuni
- Cercul asistenților familiari și al asistaților:

PARTEA A 3-A
REZULTATE

Abordarea conceptelor

1.1 Abandonul.

În **Bulgaria**, *abandonul* este asociat refuzului luării în îngrijire a copiilor de către părinți. Este actul unic de întrerupere a legăturilor dintre copil și părinții săi biologici. Astfel, sunt considerați ca fiind abandonați copiii ai căror părinți și-au dat acordul pentru adopția copilului (copiilor) lor. Potrivit personalului interogat, acești copii trăiesc într-un mediu inadecvat sau provin din familii aflate în dificultate sau risc. Ei sunt victime ale violențelor fizice și/sau morale. În egală măsură, se pare că acești copii sunt de multe ori de origine romă, ai căror părinți sunt bolnavi sau decedați.

În **România**, *abandonul* este considerat ca o modalitate rudimentară de gestionare a nașterilor nedorite sau neacceptate din motive culturale sau/și economice. Acest lucru datorându-se în primul rând absenței serviciilor instituționale care își desfășoară activitatea în acest domeniu sau unei funcționări incorecte, a se înțelege inexistente. În același timp, se consideră că este un „copil abandonat” orice copil care este plasat sau care va beneficia de una din măsurile de protecție a copilului. Cu toate acestea, se poate considera „copil abandonat” orice copil care se află într-o situație de dificultate socială, expus unor riscuri (copiii care se confruntă cu o anumită lipsă, sunt privați de ... sau care nu își găsesc locul în sânul familiei lor) sau vulnerabil.

În fine, în **Ungaria**, termenul de *abandon* nu există în mod real în limbajul profesional. Persoanele interogate pe parcursul acestei activități de cercetare au încercat să furnizeze o serie de definiții din care iată câteva exemple: „*Abandonat este cel care trăiește alături de asistenți familiari sau într-o casă de copii*” sau „*este crescut într-un centru de stat*” sau „*persoana care trăiește în mod tipic fără părinți, într-o casă de copii sau pe străzi și care nu poate conta pe niciun ajutor*”.

Acestea fiind spuse, în Ungaria, se vorbește mai mult despre starea de abandon, ceea ce desemnează pe copiii abandonați de către părinții lor. În ceea ce privește instituțiile și formatorii, ei dau o definiție mai tehnică, respectiv „*primitor al asistenței sociale, orfan și copil aflat în dificultate*”. Ei sunt de părere de fapt că „starea de abandon poate fi subdivizată în două părți: abandonul afectiv și abandonul fizic”.

În același timp, se face distincția între „starea de abandon” și „conceptul de abandon”, prima fiind considerată ca fiind consecința dificultăților cu care se confruntă familia. Situația de abandon este astfel considerată ca fiind provocată și nu aleasă.

În concluzie, definițiile, în ciuda diferențelor de viziune și de abordare din diferitele țări, îi desemnează toate pe copiii părăsiți de către părinții lor și/sau încredințați instituțiilor, renunțând la drepturile și îndatoririle lor față de aceștia din urmă, ca fiind copii abandonați. Vorbim astfel mai degrabă de starea de abandon sau de copil abandonat mai mult decât de abandon pur și simplu.

1.2 Relația de ajutor

În **Bulgaria**, conceptul de relație de ajutor nu există din punct de vedere oficial. Vorbim mai mult despre intervenția socială sub formă de prestări de servicii și de ajutor. Obiectivul ajutorului social este de a satisface nevoile unei vieți cotidiene și deci de a satisface nevoile fundamentale de bază. Ea se organizează sub forma unei solidarități sociale și trebuie să ia în calcul noțiunea de reintegrare a persoanelor beneficiare.

În **România**, acest concept se referă la aplicarea și utilizarea anumitor valori, principii și metode specifice pentru a reuși „susținerea persoanelor în demersurile lor pentru a obține resurse și servicii”, pentru a obține „sfaturi și consiliere psihologică”, „implementarea sau ameliorarea anumitor servicii sanitare la nivel comunitar” și pentru „participarea în procesul de elaborare și promovare a legislației sociale”.

În **Ungaria**, conceptul de relație de ajutor este definit de către profesioniști conform următorilor termeni: „Empatie, abordarea copilului cu afecțiune, promovarea integrării în societate, comunicarea și cooperarea cu persoana asistată”. În schimb, el este definit de către reprezentanții instituțiilor ca o „cooperare, o intenție de a ajuta, respectul față de celălalt, relațiile dintre o asistentă profesionistă și o persoană care are nevoie de asistență și de servicii umane”.

În plus, în ciuda diferitelor puncte de vedere din aceste țări și a terminologiilor utilizate, se poate releva faptul că toate descriu *relația de ajutor* ca implicând instituții și/sau persoane care lucrează pentru a susține, consilia, însoți sau pentru a ajuta în alt fel persoanele aflate în dificultate precum și copiii acestora.

1.3 Ajutor social pentru copii.

În **Bulgaria**, noțiunea de ajutor social pentru copii desemnează asigurarea publică de sănătate acordată femeilor însărcinate și copiilor acestora. El corespunde unui ajutor financiar pentru femeile și copiii care au nevoie de acest ajutor până la vârsta de 18 ani. Este atribuit în funcție de veniturile familiei. În același timp, menționăm că în Bulgaria, îngrijirile de sănătate publică, pentru copii, sunt gratuite.

În **România**, ajutorul social corespunde obligației pe care o au autoritățile din administrația publică locale de a susține părinții sau orice reprezentant legal al acestuia în îndeplinirea obligațiilor care le revin în ceea ce îl privește pe copil. Autoritățile trebuie să elaboreze și să asigure servicii de calitate diversificate și accesibile tuturor pentru binele copiilor dar și pentru a asigura protecția acestora.

În **Ungaria**, această noțiune este descrisă în funcție de obiectivul ajutorului furnizat și aceasta la patru nivele de protecție:

- Protecția generală a copiilor care constă din sprijinul acordat copiilor și prevenirii riscurilor de tratament inadecvat, chiar în sânul familiilor.
- Protecția specială a copiilor care asigură protecția orfanilor, a copiilor abandonați și a copiilor maltratați.

- Protecția locală a copiilor care constă din colaborarea unor structuri diverse având ca obiectiv recenzarea copiilor amenințați și integrarea lor în rețelele socio-educative și de sănătate.
- Protecția instituțională a copiilor care asigură asistența completă oferită copiilor odată luați din familiile lor și plasați sub autoritate tutelară.

În plus, în sensul larg al termenului, noțiunea de ajutor social ia în calcul anumite fenomene sociale maghiare care influențează viața copiilor și pe cea a familiilor lor, respectiv contextul demografic special al țării. Într-adevăr, din 1981, Ungaria identifică o rată a mortalității mai mare decât cea a fecundității.

Regăsim, în cele trei țări, viziunea ajutorului social pentru copii implicând instituții de stat care asigură protecția fizică, morală, materială și/sau financiară a copiilor.

1.4 Plasamentul familial

În **Bulgaria**, există două tipuri de plasament familial, respectiv plasamentul familial voluntar (sub formă de voluntariat) și plasamentul familial profesional. În ambele cazuri, este vorba despre plasarea unui copil în afara familiei sale de origine pentru a-l încredința unui asistent familial (familii gazdă). Potrivit concepției bulgare, plasarea într-o familie formată din rude apropiate reprezintă în aceeași măsură o formă de plasament familial.

În cazul în care asistentul familial se ocupă de copil într-un mod voluntar, el nu obține decât un ajutor financiar, în timp ce, în ceea ce privește cadrul profesional de plasament familial, există un contract de muncă și o remunerație sub formă de salariu. Contractul destinat asistenților familiari profesioniști este încheiat cu serviciile sociale de protecție a copilului.

Cu toate acestea, conceptul de plasament familial nu este destul de bine diferențiat de cel de adopție. În plus, conceptul de „plasament familial” include activitățile prestatorului pentru organizarea campaniilor și a reuniunilor de diseminare a informațiilor pentru recrutarea potențialilor candidați pentru a deveni asistenți familiari, evaluarea, pregătirea, adaptarea și însoțirea copilului și a părinților. Acest concept include, de asemenea, prestarea propriu-zisă a serviciului, respectiv lucrul direct cu asistenții maternali.

În **România**, plasamentul familial corespunde serviciilor de tip familial care asigură educarea și luarea în îngrijire a copilului separat – temporar sau definitiv – de părinții săi și plasat la domiciliul unei persoane fizice sau al unei familii (familie extinsă, asistent maternal, altă familie/persoană).

În cazul **Ungariei**, plasamentul familial, respectiv plasarea copiilor în familiile gazdă, nu este suficient de bine dezvoltat. Astfel în Ungaria, evocăm termenul de asistență de primire care este asigurată de către un asistent familial sau de către o instituție. Totuși, în egală măsură, rețeaua de asistenți familiari trebuie dezvoltată (după cum o arată raportul maghiar și aceasta în interesul validării drepturilor copilului).

Constatăm că, pentru cele trei țări, plasamentul familial desemnează primirea unui copil într-o familie gazdă sau la o persoană fizică. Trebuie notat faptul că, în Bulgaria, se face o diferență între plasamentul benevol și plasamentul profesional remunerat și că, în ceea ce privește Ungaria, este privilegiat termenul de asistență de primire înglobând plasamentul instituțional și plasamentul familial, acesta din urmă nefiind suficient de dezvoltat în țară.

1.5 Copii aflați în dificultate, în situație de risc sau vulnerabili.

Termenul juridic folosit în **Bulgaria** pentru a desemna un copil aflat în dificultate socială, în situații de risc sau vulnerabil este cel de copil expus la risc(uri). Conform prevederilor Legii protecției copilului, „*un copil care nu are părinți sau care este lăsat singur pentru o perioadă lungă de timp, este considerat ca fiind un copil expus la risc*”. În cadrul acestui concept, sunt incluse următoarele grupe:

- Copiii ai căror părinți se află în dificultate de a se ocupa de ei;
- Copiii expuși la riscuri, care pot fi abandonați de către părinții lor în orice moment;
- Copiii pentru care s-a stabilit deja o măsură de protecție;
- Copiii care nu mai sunt controlați de către un adult, dar care nu au devenit încă obiectul unei protecții.

În **România**, termenii de copil aflat în dificultate socială, vulnerabil sau expus la risc sunt folosiți în cazul în care dezvoltarea copilului sau chiar integritatea sa fizică sau morală nu este asigurată de către părinții lor.

În ceea ce privește **Ungaria**, termenul de vulnerabilitate nu face parte din vocabularul tehnic. Pentru profesioniști, copiii aflați în dificultate socială, care sunt expuși riscurilor sau sunt vulnerabili sunt percepuți și definiți ca fiind: „*copii care trăiesc în condiții ce le amenință sănătatea corporală și psihică, copii stigmatizați în general, limite mentale, instabilitate afectivă, educație neglijentă*”, „*situația nefavorabilă din punct de vedere social, apartament insalubru și lipsa afecțiunii*”.

În plus, conform Legii protecției copilului, situația de expunere la risc este definită ca fiind o stare datorată comportamentului uman, unei neglijențe sau unei alte condiții, care limitează sau împiedică dezvoltarea psihică, afectivă sau morală a copilului.

În concluzie, putem spune că acei copii aflați în dificultate socială, expuși la riscuri sau vulnerabili, chiar dacă terminologia acestor termeni nu există în anumite țări sau/și nu corespunde aceluiași definiții, sunt copiii ale căror condiții fizice, morale, sanitare și educative sunt parțial sau nu sunt deloc asigurate de către părinții lor. În general, putem spune că acești copii sunt în pericol și/sau puternic amenințați de aceste condiții de viață.

Cadrul juridic

2.1 Sistemul național de protecție a copilului

În **Bulgaria**, acest sistem este reglementat de legea pentru protecția copilului din anul 2000, ce corespunde unei reglementări normative cu caracteristici internaționale. Aceasta stabilește drepturile, principiile și măsurile de protecție a copilului, acțiunea organelor de stat și a municipalităților, precum și cooperarea pe care acestea o realizează pentru a îndeplini acțiunile legate de protecția copilului.

În **România**, există măsuri de protecție speciale pentru copii, dintre care principale sunt plasamentul, plasamentul în regim de urgență și supravegherea / monitorizarea specializată.

În **Ungaria**, legea privind protecția copilului asigură un ajutor (prin servicii și financiar) acordat familiilor care cresc un copil, asigurând, în același timp, o protecție pentru copiii retrași din familiile lor. Sistemul de protecție a copilului care se luptă pentru drepturile și interesele copilului este asigurat în același timp de către stat și de administrațiile județene.

Putem remarca faptul că dispozitivele sunt multiple și variate în fiecare țară și că există diferențe la acest nivel. Totuși, ne putem imagina că acestea din urmă merg în același sens și vizează toate protecția copilului chiar dacă sunt diferite.

2.2. Organizarea administrativă a sistemului național de protecție al copilului

În **Bulgaria**, organizarea administrativă a sistemului vizează două nivele.

- La nivel național este constituit din: Agenția de Stat pentru Protecția Copilului, Ministerul Muncii și al Politicii Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației, Tineretului și Științei, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Culturii și Ministerul Sănătății Publice;
- La nivel local: acționează prin Direcțiile de ajutor social afiliate la Agenția de Ajutor Social și primării.

În Bulgaria se observă că descentralizarea, ca transfer de drepturi și responsabilități de la autoritatea centrală la autoritățile locale raportat la activitățile de protecție a copilului, este legată în primul rând de prestarea de servicii sociale.

Cu toate acestea, în cadrul acestor prestări de servicii, se disting servicii în sânul comunității care intră în cadrul descentralizării și servicii asigurate de către instituțiile specializate, cum este cazul serviciilor adresate copiilor de la 0 la 3 ani, care intră în responsabilitatea Ministerului Sănătății.

La nivel comunal, primăria este organul responsabil cu protecția copilului. Prin crearea de „comisii ale copilului”, primăria propune un program comunal al copilului, colectează

informații privind copiii expuși la risc, propune planuri de acțiune și garantează planificarea de activități și servicii conform cu nevoile comunei în domeniul protecției copilului.

La nivel regional, în cele 28 regiuni administrative din care este formată Bulgaria, nu există o practică de planificare a serviciilor, reglementată prin legislație. Cu toate acestea, necesitatea unei astfel de practici se dovedește a fi din ce în ce mai mare.

În România, funcționarea sistemului național de protecție și asistență a copilului este asigurat prin servicii publice, dar în egală măsură prin servicii private.

De asemenea, în ceea ce privește serviciul public există:

- la nivel național: Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, subordonată Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei;
- la nivel județean: Direcția Generală de Asistență Socială și pentru Protecția Copilului;
- la nivelul local sau al municipiului București: există politici și strategii de asistență socială în domeniul protecției copilului, a familiei, persoanelor singure, persoanelor în vârstă, persoanelor cu dizabilități, precum și orice persoană aflată în dificultate. Există de asemenea servicii publice specializate și servicii publice de asistență socială.

În ceea ce privește sectorul privat, există asociații și fundații, culte religioase și alte forme organizate ale societății civile. Persoane fizice autorizate asigură și ele un rol în cadrul acestui sistem, precum și filiale ale unor asociații și fundații internaționale recunoscute care funcționează în conformitate cu legislația în vigoare. În cele din urmă, intră în calcul și organizațiile internaționale de profil și societățile comerciale create în acest sens prin intermediul fundațiilor proprii.

În final, în ceea ce privește **Ungaria**, sistemul de protecție a copilului este asigurat de către stat și de către administrațiile județene. Există o rețea de asistenți familiari în cadrul fiecărei administrații județene, ajungându-se la 25 rețele de asistenți familiari în total, precum și rețele din cadrul organizațiilor civile sau religioase din anumite județe, în total 12 astfel de rețele.

Putem constata faptul că sistemele naționale de protecția copilului sunt foarte diferite de la o țară la alta și că descentralizarea nu are deloc același sens, generat de cadrul variat. În consecință, și modul lor de funcționare este diferit. În fine, regăsim diferite denumiri pentru organizațiile și instituțiile care intervin în domeniul protecției copilului.

2.3. Drepturi și responsabilități ale familiilor și ale minorului

În Bulgaria, drepturile și datoriile familiei sunt definite în primul rând în Codul Familiei, dar și în legea privind protecția copilului. Conform legislației bulgare, autoritatea parentală și responsabilitățile părinților sunt considerate ca fiind funcția părinților biologici. Cu toate acestea, particularitatea legislației bulgare constă în faptul că familia extinsă participă și ea în acest proces.

Astfel, copiii trebuie să trăiască cu familia lor, cu excepția cazurilor când anumite circumstanțe importante impun plasarea lor în altă parte. Exceptând cazul adopției, chiar și atunci când copilul este separat de familia sa iar părinții biologici nu îi mai au în grijă, ei continuă să își exercite autoritatea parentală.

Drepturile și îndatoririle părinților asupra copiilor lor minori le pot fi suprimate și transferate, în anumite cazuri, către asistenții familiari (familile gazdă) sau către anumite instituții (doar în cazul adopției copilului).

În România, drepturile și responsabilitățile familiilor și ale minorului sunt definite în Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului. În a doua parte a acestei legi (2.8) privind mediul familial și protecția alternativă, sunt prevăzute drepturile și responsabilitățile familiilor și ale copilului, ca de exemplu dreptul copilului de a crește împreună cu părinții săi, obligația părinților de a-i asigura copilului orientarea și consilierea necesară pentru exercitarea drepturilor prevăzute prin lege.

În Ungaria, există două domenii principale privind protecția copilului, ambele fiind asigurate de stat. Există protecția generală a copilului (familiile, administrațiile, școlile) care creează și promovează condițiile de dezvoltare socială, fizică și mentală a copilului, ceea ce corespunde sistemului de îngrijiri și există protecția specială a copilului, care corespunde unui sistem de centre a căror sarcină este de a remedia, trata și îndrepta problemele legate de procesul de dezvoltare a copilului.

Totuși, alte organisme din domeniul privat participă în egală măsură la protecția copilului, ca și anumite organizații, asociații ecleziastice, fundații aflate sub autoritatea societăților sociale.

Există numeroase drepturi și responsabilități ale familiilor și copiilor minori în cele trei țări, însă acestea sunt reglementate de coduri și legi diferite, iar modurile în care funcționează variază și diferă de la o țară la alta.

Cadrul politic

3.1. Orientare, niveluri de decizii și de finanțări

În **Bulgaria**, dezinstituționalizarea reprezintă o prioritate capitală în cadrul dispozitivelor politice naționale. Prin ea se vizează crearea unor condiții de plasament mai adecvate, mijlocind crearea unor centre de plasament de tip familial și a unor cămine colective cu latură umană. Ea urmărește, de asemenea, suprimarea celorlalte centre deja existente.

Cadrul politic al protecției copilului se bazează pe o strategie națională. Orientarea politicii din Bulgaria se axează cu prioritate pe acțiuni legate de ameliorare a condițiilor de viață ale copiilor și familiilor, precum și pe atragerea finanțărilor necesare.

În **România**, la nivel național, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, subordonată Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, este cea care asigură protecția copilului. Misiunea sa este de a supraveghea drepturile copiilor și de a lua toate măsurile necesare pentru a contribui la crearea unei societăți demne pentru copii, implicând autoritățile administrației publice locale și centrale, societatea civilă, părinții și copiii. Ea intervine în domeniul prevenirii separării copilului de părinții săi și al protecției speciale a copilului separat în mod temporar sau definitiv de părinții săi. Autoritatea intervine în egală măsură în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului.

La nivel județean, protecția copilului este asigurată prin Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, subordonate Consiliilor Județene, respectiv Consiliilor Locale din municipiul București: instituție publică juridică subordonată Consiliului Județean.

La nivel local, Serviciile Publice de Asistență Socială, organizate la nivelul primăriilor și al orașelor, sau alte persoane având atribuții de asistență socială la nivelul aparatului propriu din consiliile locale comunale, îndeplinesc această funcție.

În **Ungaria**, există un sistem de înregistrare care corespunde însoțirii copiilor din momentul intrării lor în sistemul de protecție al copilului până în momentul în care îl părăsesc (încadrare în asistența și educația copiilor). Acest sistem asigură metoda, cooperarea și împărțirea responsabilităților în cadrul asistenței infantile și permite în același timp revizuirea anumitor decizii.

În Ungaria, se aplică drept principiu fundamental al sistemului pentru protecția copilului: separarea serviciilor și a activităților realizate de către autorități. În cele din urmă, personalități juridice cum ar fi școli, unități de poliție, Ministerul public, organizațiile sociale, bisericile și fundațiile participă în egală măsură la protecție, furnizând, de exemplu, contribuții financiare, prestații în natură sau alte măsuri definite în cadrul legii.

În ceea ce privește finanțarea în Ungaria, statul și municipalitățile susțin sistemul de protecția a copiilor. Un rol important este acordat asistenței pentru a consolida asistenților familiali, serviciilor din cadrul municipalităților și colaborării municipalităților cu organizații civile și publice.

3.2. Actorii: roluri, misiuni, acțiuni

În Bulgaria, la nivel național, instituții responsabile cu protecția copilului sunt următoarele:

- Ministerul Muncii și al Politicii Sociale care definește politica în materie de asistență socială;
- Ministerul Finanțelor care stabilește finanțările serviciilor sociale din țară;
- Agenția de Ajutor Social care autorizează deschiderea sau închiderea serviciilor sociale; ea depinde de Ministerul Muncii și al Politicii Sociale;
- Agenția de Stat pentru Protecția Copilului, organ specializat al Consiliului de miniștri, care asigură gestionarea, coordonarea și controlul politicii de stat; ea controlează, de asemenea, modul în care sunt respectate drepturile copilului în toate instituțiile și organizațiile care lucrează cu copiii.

La nivel local, reperăm municipalitățile care au ca misiune promovarea unei politici comunale, de definire a acțiunilor serviciilor sociale și negocierea prestației serviciilor sociale cu furnizorii externi. Rolul municipalităților implică în egală măsură controlarea calității serviciului furnizat.

La nivel local, există furnizorii de servicii al căror rol este de a realiza proiecte, de a pune în aplicare diferite acțiuni din domeniul ajutorului social. La nivel local, luăm în calcul, de asemenea, și ONG-urile.

În România, regăsim în primă fază trei actori principali în domeniul protecției copilului, respectiv:

- La nivel național: Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului (ANPDC); Misiunea sa este de a observa drepturile tuturor copiilor și de a lua toate măsurile necesare pentru a contribui la crearea unei societăți demne pentru copii, implicând în acest proces autoritățile administrației publice locale și centrale, societatea civilă, părinții și copiii.

Această autoritate este organizată și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, fiind subordonată Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei.

ANPDC îndeplinește funcții de strategie, de reglementare, de administrare, de reprezentare precum și funcția de autoritate de stat.

Aceste atribuții ating în primul rând domeniile ale protecției și promovării drepturilor copilului, domeniul prevenirii separării copilului de părinții săi și, în egală măsură, domeniul protecției speciale a copilului în mod temporar sau definitiv separat de părinții săi și, ultimul domeniu, domeniul economic și financiar.

- La nivel județean: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului;

În ceea ce privește protecția copilului, această instituție publică cu personalitate juridică și subordonată Consiliului Județean îndeplinește o serie de atribuții:

- Elaborează raportul de evaluare inițială a copilului și a familiei sale și propune aplicarea unei măsuri de protecție specială;

- Supraveghează trimestrial activitățile de aplicare a deciziilor de instituire a măsurilor de protecție specială a copilului;
- Identifică și evaluează familiile sau persoanele care pot lua copilul în plasament;
- Monitorizează familiile și persoanele care au primit copii în plasament pe tot parcursul perioadei în care se aplică această măsură;
- Identifică, evaluează și pregătește persoanele care pot deveni asistenți maternali profesioniști, în condițiile legii; încheie contracte individuale de muncă și asigură formarea continuă a asistenților maternali profesioniști atestați; evaluează și monitorizează activitatea acestora;
- Acordă asistență și sprijin părinților copilului separat de familie în vederea reintegrării în mediul său familial;
- Revaluează, cel puțin o dată la 3 luni și ori de câte ori este nevoie circumstanțele care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială și propune, după caz, menținerea, modificarea sau sistarea acestora;
- Realizează demersurile care vizează deschiderea procedurii de adopție internă pentru copiii găsiți;
- Identifică familiile sau persoanele domiciliat în România care doresc să adopte copii; evaluează condițiile materiale și garanțiile morale pe care acestea le prezintă și emite adeverința de familie sau persoană aptă să adopte copii;
- Monitorizează evoluția copiilor adoptați, precum și relațiile dintre aceștia și părinții lor adoptivi; îi susține pe părinții adoptivi ai copilului în îndeplinirea obligației de a-l informa că este adoptat, imediat ce vârsta și gradul de maturitate a copilului o permite;
- Îndeplinește orice altă atribuție prevăzută prin lege

În Ungaria, sistemul de protecție a copiilor este organizat sub formă de rețea de servicii sociale care asigură dezvoltarea fizică, afectivă și intelectuală a copilului precum și starea de bine și educația în sânul familiei lor. Astfel, copiii pot fi luați în grijă doar în timpul zilei, cu caracter nepermanent sau chiar în mod permanent. Ei pot fi primiți de către o asistentă familială voluntară, profesionistă sau profesionistă specializată. Aceste servicii coordonează, de asemenea, acțiunea de prevenire pentru a permite copilului să fie educat în propria sa familie, asigurând și prestații în natură și/sau în numerar.

Serviciile profesionale asigură protecția copilului „ieșit” din familia sa oferindu-i asistență personală și măsuri de autoritate (asigurate în egală măsură de către secretarul municipal/autoritatea tutelară pentru luarea în grijă a copilului).

3.3. Subvenționarea: date cantitative

În Bulgaria, subvenționările sunt plătite de către fondul social european, ONG-urile naționale și internaționale, UNICEF precum și prin donații.

Repartizarea subvențiilor se desfășoară în modul următor: subvenționarea structurilor de la nivel național este asigurată prin bugetul de stat. Serviciile pentru copii și familii expuse riscului sunt și ele finanțate prin bugetul public.

Subvenționarea publică a furnizorilor de servicii pentru copii și familii expuse riscului este delegată și presupune organizarea și finalizarea unei proceduri de apeluri de ofertă.

În ceea ce privește comunele, ele pot prevedea resurse pentru a subvenționa sau finanța 100 % diverse servicii de care are nevoie comunitatea.

În România, subvenționarea protecției copilului se face în conformitate cu Legea 272/2004, care prevede ca resurse de finanțare posibile bugetul local al comunelor, orașelor și municipalităților, bugetele consiliilor județene, bugetul de stat precum și donații, sponsorizări și alte forme private de contribuții permise de lege.

În Ungaria suma pentru asistență de primire se ridică la 2921,16 €/an pe persoană, iar cea pentru asistență pentru tinerii adulți se ridică la 2714,76 €/an pe persoană. Această asistență este asigurată din bugetele de stat, județene și comunale.

Descrierea cantitativă/statistică și calitativă a publicului țintă

4.1. Date calculate în cifre și statistici generale

În **Bulgaria**, populația infantilă este pe cale de a se diminua. Se constată o scădere de aproape 10 % între 1989 și 2008, respectiv 1 336 137 copii pentru o populație globală de 7 606 551 persoane.

Pragul de sărăcie infantilă rămâne relativ ridicat în Bulgaria (potrivit estimărilor la nivelul anului 2008), respectiv 17,1% din copiii cu vârste mai mici de 15 ani trăiesc sub pragul sărăciei.

În Bulgaria sunt 7 716 copii plasați în cămine din care, marea parte sunt copii între 3 și 18 ani - în total 3 876, dar și copii având vârste sub 3 ani - 2 421. Pe de altă parte, sunt 1 002 copii cu dizabilități plasați în cămine.

În paralel, în jur de 6 000 copii sunt plasați familiei extinse, iar 218 copii sunt crescuți de către asistenți familiali (familii gazdă), o mare parte din ei având mai puțin de 13 ani.

Acest lucru semnifică faptul că în jur de 15 000 copii trăiesc în afara familiei lor de origine (datele de referință pentru anul 2008).

Important de precizat este faptul că plasamentul copiilor în Bulgaria este de lungă durată, respectiv peste trei ani pentru mai bine de jumătate din copii, și practic pe viață pentru o mare parte dintre ei. La această realitate, se adaugă un alt aspect important, practica „rupturi”, generată de transferul copilului de la un cămin la altul, din cauza atingerii unei vârste limită, deoarece, în Bulgaria, aceste cămine sunt clasate pe grupe de vârstă. În cel mai bun caz, un copil este mutat de cel puțin trei ori dacă șederea sa în cămin durează de la naștere până la vârsta majoratului.

Populația totală a **României** care ajunge la 21 537 563 locuitori, numără 4 141 020 copii cu vârste sub 18 ani (potrivit datelor la nivelul anului 2008). Dintre aceștia, 71 586 copii se află în grija statului, iar 24 427 copii sunt plasați în instituții.

Pare important de notat impactul puternic al reformei sistemului de protecție a copilului, în primul rând asupra dezvoltării serviciilor alternative care oferă servicii de bază familiilor aflate în dificultate, asupra diminuării semnificative a ratei mortalității infantile, precum și asupra numărului de copii abandonați.

Astfel, în decursul a doisprezece ani, se constată diminuarea cu aproape jumătate a numărului de decese la copii cu vârste între 0 și 1 an (1995 : 5027 decese față de 2 574 decese în 2007). În ceea ce privește numărul de copii temporar abandonați în unitățile sanitare, se observă de asemenea, o diminuare importantă a cifrei: 1 317 copii în 2008, față de 5 130 copii în 2003.

La nivelul anului 2009, statisticile înregistrau: 15 514 copii plasați în centrele de primire de zi, 23 905 copii plasați în alte servicii de prevenire, 43 882 copii în serviciile de tip familial, 23 590 copii în serviciile rezidențiale (din care aproape 30% au între 14 și 17 ani și aproape 1% au sub 1 an), iar 2 058 copii erau primiți în serviciile alternative.

În Ungaria, pentru anul 2010, numărul populației totale se ridică la 10 003 224 locuitori, din care 16% sunt copii.

În anul 2006, 209 800 copii se aflau în situație de dificultate familială (provenind din 90 896 familii), din care: 112 489 din motive financiare, 49 131 din motive legate de mediul familial, 39 347 din motive legate de comportament și 8 832 din motive de sănătate. Dintre aceștia, 5 554 copii erau primiți de asistenți familiali, 2 019 copii erau plasați la asistenți familiali profesioniști, 10 321 copii erau primiți la asistenți familiali tradiționali, iar 11 856 copii erau plasați în familii gazdă.

Numărul asistenților familiali și al copiilor plasați la aceștia crește cu fiecare an în Ungaria. Astfel 53% din copii nu mai trăiesc în căminul familial și sunt plasați la asistenți familiali (11 856 copii în total din care 5 743 sunt fete).

Cifrele indică faptul că, de la o țară la alta, există mai mult sau mai puține plasamente în familii gazdă și/sau în instituții. Acest lucru se datorează reglementărilor în vigoare din fiecare țară în parte și a funcționării acestora din urmă în ceea ce privește politica de protecție a copilului. Cu toate acestea, îi regăsim pe asistenții familiali în toate cele trei țări însă sub denumiri diferite.

4.2. Problemele întâlnite de copiii aflați în dificultate socială, în situații de risc sau vulnerabili

În ceea ce privește **Bulgaria**, studiul include în mod majoritar copiii plasați în cămin în detrimentul celor plasați în familii (a se vedea partea 1 - 4.1 *Pertinența și limitele reprezentativității*).

Dificultățile întâlnite de către copiii plasați prin regimul de protecție a copilului sunt următoarele:

- Condițiile de viață oferite în instituții (hrană, igienă);
- Violențele fizice din partea personalului;
- Victime ale diferitelor forme de agresiune din partea copiilor rezidenți cu vârste mai mari;
- Diferite inconveniențe cauzate de lipsa unui personal constant în instituții;
- Obligativitatea respectării a numeroase obligații specifice sistemului de plasament;
- Lipsa de încredere în proiecte viitoare.

În cazul **României** studiul se referă doar la copiii plasați în cadrul sistemului de asistență familială (copii plasați la asistentul maternal profesionist).

Astfel, în momentul în care intră în sistemul de protecție, copiii se confruntă cu următoarele probleme:

- Dificultăți de adaptare la schimbarea înregistrată (un sistem familial nou, noi reguli educative, școală ...);
- Victime ale rupturii bruște a legăturii cu familia de origine;

- Victime ale stigmatizării în fața acestei noi situații de plasament sub regimul protecției copilului.

Pe perioada plasamentului, problemele întâmpinate de copii sunt următoarele:

- Dificultăți în consolidarea identității lor;
- Dificultăți de ordin psihologic și educativ legate de dualitatea de apartenență la două sisteme familiale (familia de origine și familia gazdă);
- Dificultăți în stabilirea limitelor de intimitate;
- Lipsa legăturii cu familia de origine;
- Dificultăți de ordin organizațional (aparatură administrativă greoaie din perspectiva autorizațiilor);
- Dificultăți de integrare în comunitate, discriminare.

La ieșirea din sistemul de protecție, copiii se confruntă cu următoarele probleme:

- Puține perspective de reușită pe plan familial, profesional și social în viitor;
- Diminuarea susținerii după revocarea măsurii de protecție;
- Stigmatizarea relativ la situația anterioară (de beneficiar al măsurii de protecție);
- Imposibilitatea revenirii la familia de origine (din cauza curenților de ordin economic, moral și locativ);

În Ungaria, conform datelor culese din cele 86 chestionare primite, problemele cu care se confruntă copiii sunt următoarele:

- Abandonul înainte de vârsta de 4 ani;
- Puține contacte cu familia;
- Lipsa de afecțiune;
- Violența verbală;
- Lipsa de reguli clare în educație;
- Lipsa de securitate.

Motivele sunt multiple:

- Cauze financiare
- Probleme de educație
- Dificultăți de integrare
- Tulburări de comportament
- Conflicte familiale
- Modul de viață al părinților
- Abandonuri
- Maltratări
- Deficiențe și întâzieri de dezvoltare
- Dependență

Se constată că un anumit număr de problemele cu care se confruntă copiii aflați în dificultate socială sunt identice în cele trei țări și se observă în special că există un contact redus cu familia de origine, dificultăți de adaptare la noul cadru de viață și la schimbarea înregistrată, o lipsă de afecțiune și o lipsă de încredere față de proiectele de viitor.

Se constată, în egală măsură, că dificultățile cu care se confruntă copiii pot fi specifice țării. Astfel, în România, se observă o problemă a stigmatizării, respectiv de discriminare față de copiii plasați în regimul de protecție, în timp ce în Bulgaria se observă o problemă a violențelor cu care se confruntă copiii plasați în instituții.

Descrierea modalităților de luare în

îngrijire a publicului

5.1. Practica primirii și însoțirii în structurile naționale

În **Bulgaria**, primirea și însoțirea copilului se face într-o manieră individualizată. La primirea unei semnalări unui caz, un agent social din cadrul departamentului de protecția copilului sau de la direcția de ajutor social elaborează o prezentare a situației. Are loc o evaluare a riscurilor și, în funcție de rezultat, se stabilește un plan de acțiune. La acest nivel se definește dacă respectivul copil trebuie să rămână în familia sa cu un plan de sprijin acordat familiei sau dacă trebuie plasat către un într-o familie gazdă sau într-o instituție. Partenerii își asumă astfel să pună în aplicare măsurile anunțate și să le controleze.

În **România**, există carta ECO, un instrument de lucru care permite prezentarea grafică a sistemului de interacțiuni sociale ce au loc pentru primirea unei persoane. Aceste interacțiuni permit punerea în aplicare a unui Plan Individualizat de Protecție (PIP) pentru copilul plasat și pot servi ca instrumente de planificare și de intervenție pe lângă copil.

În **Ungaria**, funcțiile de protecție a copiilor sunt asigurate de către administrațiile comunale și județene și iau fie forma unor contribuții în numerar sau/și în natură, fie forma plasării într-o casă de copii și/sau însoțire către un asistent familial. Măsurile de autoritate pot fi luate de către secretarul municipal (în primă instanță) și de către autoritatea tutelară (în a doua instanță). Coordonarea sectoarelor și monitorizarea lucrătorilor profesioniști sunt realizate de către Ministerul Sănătății, Relațiilor Sociale și Familiei.

Încă o dată, se remarcă diferențe la nivel de semnalare, de luare în grijă și de monitorizare a copiilor aflați în dificultate socială de la o țară la alta, dat fiind faptul că organizațiile și politicile de bază sunt și ele diferite.

5.2. Tipuri de structuri

În **Bulgaria**, există instituții de tip internat tradițional (între 50 și 100 copii pe cămin), din care:

- 32 cămine cu specializare medico-socială pentru copiii cu vârste sub 3 ani;
- 80 cămine pentru copiii privați de îngrijii parentale destinat copiilor cu vârste cuprinse între 4 și 18 ani;
- 25 cămine cu dizabilități pentru copii cu vârste cuprinse între 4 și 18 ani.

În egală măsură, există servicii sociale de tip rezidențial, din care:

- 20 centre de plasament familial
- centre protejate
- centre de gestionare de criză
- SOS-sate de copii
- 8 celule „mama și copilul”

Există, în fine, servicii sociale pentru copii și familii din care: 50 centre de sprijin familial și social.

În România, există servicii publice de tip rezidențial:

- Centre de plasament clasic
- Centre de plasament modular
- Apartamente
- Case de tip familial
- Centre maternale (copii și mame)
- Centre pentru primiri de urgență
- Și alte servicii

Există, de asemenea, servicii private autorizate de tip rezidențial, din care:

- Centre de plasament clasic
- Centre de plasament modular
- Apartamente
- Case de tip familial
- Centre maternale (copii și mame)
- Centre pentru primiri de urgență
- Și alte servicii.

În Ungaria, există case de copii din care:

- Case de primire
- Apartamente
- Case
- Case de copii speciale
- Case de copii particulare

Constatăm în mod clar că există diferite tipuri de structuri de primire în cele trei țări și că oferta este mai mult sau mai puțin furnizată și diversificată în funcție de politicile în vigoare și cu certitudine în funcție de parametrii sociali.

5.3. Organizarea plasamentului familial

În Bulgaria, persoanele care primesc în plasament copii pot fi voluntare sau profesioniste. Familiile care își doresc să devină familii gazdă trebuie să treacă printr-un interviu și să fie pregătiți de către un furnizor de servicii sociale. Preluarea procesului de plasament al copilului este efectuată de către un furnizor de astfel de servicii, fiind pilotată de un serviciu social care aplică și respectă principiile UNICEF.

Monitorizarea familiei gazdă este efectuată de către Direcția de Ajutor Social. Persoanele voluntare primesc o subvenție pentru a răspunde nevoilor copilului, iar persoanele profesioniste primesc o remunerare pentru activitatea lor.

În România, în cadrul măsurii de protecție a copilului, Direcția Generală de Asistență pentru Protecția Copilului orientează copilul către serviciile adecvate: fie către Departamentul de Asistență Maternală care este serviciul ce asigură protecția la domiciliul persoanei, fie către Centrul de Zi (centre de prevenire a separării copilului de familia sa), fie către Centrele rezidențiale asigurând astfel protecția copilului.

În acest ultim caz, intervine Asistentul maternal profesionist (AMP). În egală măsură, această protecție include plasarea copilului în regim de urgență și plasarea copilului cu nevoi speciale (copilul cu dizabilități, cu HIV/Sida, având tulburări de comportament, copilul abuzat) în vederea reeducării.

În Ungaria, punerea sub protecție a copiilor are loc cu ajutorul unui asistent familial și sub controlul secretarului municipal. Părintele își păstrează dreptul de supraveghere a copilului său și trăiește tot împreună cu el. Copilul poate fi plasat într-o familie gazdă la solicitarea părinților, în interesul copilului și dacă persoana care îl primește este recunoscută ca fiind aptă să se ocupe de copil. Părintele biologic își pierde astfel dreptul de supraveghere pe perioada plasamentului copilului său.

Plasamentul temporar se face la un apropiat al familiei, într-o familie gazdă, într-o casă de copii sau într-o instituție de primire. El are loc întotdeauna sub autoritatea secretarului municipal, a autorității tutelare și a altor instituții (poliție, tribunal etc.). Dreptul de supraveghere al părinților poate fi păstrat sau suspendat, în funcție de caz.

Luarea în grijă a copilului cu caracter nepermanent sau permanent se face prin decizia autorității tutelare. Copilul poate fi astfel plasat într-o casă de copii, la un asistent familial sau într-un centru psihiatric. În orice caz, este desemnat un tutore profesionist pentru a-l lua în grijă pe copil.

Monitorizarea modului în care este luat în grijă copilul se face la solicitarea persoanelor care îl primesc pe copil și dacă acest lucru se dovedește a fi necesar. Decizia este luată de către autoritatea tutelară.

Constatăm diferențe destul de importante cu precădere între Bulgaria și Ungaria. Dacă în Bulgaria persoanele care îi primesc pe copii pot fi voluntare sau profesioniste în Ungaria situația este alta. Ungaria diferențiază tipurile de plasament în funcție de durata lor (plasament permanent sau nepermanent), în timp ce această nuanță nu apare în Bulgaria. Organizarea este în mod evident diferită de la o țară la alta, iar acest lucru se datorează aceluiași motive de ordin politic, juridic și social.

5.4. Exemplu național/local de tipuri de structuri

Bulgaria propune exemplul municipalității Shoumen în care există Direcția de Politică socială și sănătate, în cadrul căreia lucrează experți în domeniul lucrului cu copii și adulți. Următoarele instituții îi sunt direct subordonate:

- Căminul pentru copii cu vârste între 7 și 18 ani, privați de îngrijiri parentale,
- Căminul pentru copii cu dizabilități cu vârste între 7 și 18 ani,
- Căminul cu îngrijiri medicale și sociale pentru copii cu vârste între 0 și 3 ani,
- Centre de zi pentru copii cu dizabilități,
- Casă protejată pentru tineri provenind din instituții.

În cadrul municipalității, a fost creată o Comisie municipală a copilului, condusă de către directorul Direcției de Politică socială și sănătate. Comisia identifică și aprobă sau respinge persoanele/famiiliile candidate pentru a deveni asitenți familiari/familii gazdă. 200 copii cu vârste cuprinse între 0 și 18 ani, din municipalitatea Shoumen sunt plasați în afara familiilor lor. În acest sector, activează 21 familii gazdă aprobate și 5 familii în curs de aprobare.

În 2005, un Complex de servicii sociale pentru copii și familii a fost creat pe teritoriul municipalității Shoumen, ca urmare a reformei privind îngrijirile acordate copiilor din Bulgaria. Complexul asigură trei tipuri de servicii:

- un Centru pentru mamele celibatate și copiii lor
- un Centru de sprijin social - cu un centru pentru primiri de urgență
- un Centru de zi pentru copiii străzii.

Acesta este condus de către un ONG, în cadrul prestării de servicii destinate copiilor și familiilor expuse riscului, și realizează activități, delegate de stat, asigurând serviciul „Plasament familial” în cadrul căruia sunt formați candidații pentru a deveni asistenți familiali/părinți gazdă, și sprijinind familiile gazdă în exercițiu.

În timpul celui de al doilea semestru din 2009, un Centru regional de primire familială a fost creat și el pe teritoriul municipalității Shoumen, în cadrul unui proiect pilot al UNICEF. Principalele sale funcții includ: recrutarea, formarea, evaluarea și recomandarea în vederea aprobării de către Comisia municipală a candidaților pentru statutul de asistent familial/familie gazdă. Municipality din Shoumen înglobează 10 comune, deservite de cinci direcții de „Sprijin social”. La data de 31 martie 2010, erau activi 15 asistenți familiali/familii gazdă.

România propune mai multe exemple de instituții care sunt martore ale serviciilor oferite pentru copii. Printre aceste exemple se află și cel al Complexului de servicii comunitare Bucium.

Acest complex furnizează diferite servicii:

- în primul rând este un centru de plasament pentru copii cu nevoi sociale a cărui funcție este protecția copilului cu caracter temporar,
- totodată, permite un plasament fie în apartamente, fie în vile,
- în al doilea rând, complexul are funcția de internat pentru cinci zile,
- o altă funcție a acestui complex este aceea de centru de zi pentru copiii din comună,
- sunt propuse de asemenea acțiuni de consiliere, de informare și de orientare profesională pentru tinerii cu vârste de peste 18 ani ieșiți din centre de plasament,
- și în ultimul rând, acest complex este un centru de formare profesională.

Capacitatea de găzduire a complexului este de 130 copii.

În ceea ce privește **Ungaria**, aceasta a ales ca exemplu centrul de protecție a copilului din județul Baranya.

Acesta are ca misiune să asigure funcția de tutore profesional care consiliază și care coordonează structura de găzduire a copiilor. În plus, el asigură asistență familială și pentru tinerii adulți care sunt plasați în centre necalificate din case de copii, realizează expertiza necesară pentru a defini dacă persoanele care doresc să adopte copii sunt apte pentru acest lucru, încurajează și pregătesc, în colaborare cu autoritatea tutelară, adopția copilului; are de asemenea un rol de consiliere pentru persoanele care beneficiază de îngrijiri pentru protecția copilului.

În același timp, are responsabilitatea de a ține un registru și de a aduna date personale despre copii și tinerii adulți, furnizează ajutor profesional și metodologic în cadrul activității de consiliere, organizează și asigură funcționarea rețelei de asistenți familiali speciali și profesioniști. Asigură îngrijiri temporare pentru copiii plasați temporar la asistenți familiali și gestionează procesul de plasare a copilului în familia gazdă; alte funcții ce intră în responsabilitatea centrului: consiliere și control, îngrijire copii. De asemenea, intermediază plata subvențiilor necesare pentru întreținerea completă; intervine în vederea întreținerii creșelor și a creșelor-internat; asigură învățarea non-profesională și organizează examene în afara sistemului școlar.

Tipologia meseriilor în sarcina publicului țintă în relația de ajutor

6.1. Profesioniștii

În **Bulgaria**, există mai mulți specialiști analitici, din care:

- mame la domiciliu
- specialiști în cazuri sociale
- specialiști în activități sociale
- specialiști în asistență socială și orientare
- specialiști stagieri
- terapeuți familiali
- lucrători sociali.

Există, de asemenea, tehnicieni și alți specialiști, printre care:

- stagieri-colaboratori pentru activități sociale
- tehnicieni pentru activități sociale
- tehnicieni pentru cazuri sociale
- specialiști pentru asistență socială și orientare
- lucrători sociali
- asistenți sociali
- asistenți personali.

În **România**, există:

- asistenți medico-sociali,
- asistenți personali la domiciliu pentru persoanele în vârstă și pentru copii
- asistenți sociali pentru abuzuri, neglijențe, rele tratamente
- asistenți sociali pentru adopție
- asistenți sociali pentru prevenirea abandonului și reintegrare
- lucrători sociali
- asistenți medicali în neonatologie
- asistenți medicali în obstetrică-ginecologie
- asistente
- asistenți sociali nivel mediu
- pedagogi sociali
- animatori socio-educativi
- asistenți maternali
- infirmiere

În **Ungaria**, există meserii apropiate calificării asistent familial în domeniul social, după cum urmează:

- ajutoare – asistenți familiali
- consultanți: pedagogici, terapeutici, psihologici, juridici și metodologici

- consultanți pentru părinți gazdă
- consultanți pentru protecția copilului
- asistenți medicali
- asistenți terapeutici, supraveghetori
- asistenți speciali
- coordonatori de demi-pensiune familială
- părinți de substituie
- educatori
- asistenți pentru protecția copilului
- supraveghetori de copii
- consultanți psihologici
- pedagogi de școală maternală
- guvernante de copii
- lucrători familiali
- specialiști în igienă mentală
- mediatori culturali
- practicieni ai educației adulților
- organizatori culturali
- profesori de religie
- consultanți în drept pedagogic
- consultanți/asistenți familiali
- părinți adoptivi profesionali
- consultanți pentru părinții gazdă
- asistenți familiali
- consultanți ai asistenților familiali
- tutori profesionali
- administratori pentru protecția copiilor
- psihologi
- consultanți pentru protecția copiilor
- manageri sociali
- psihiatri
- pedagogi terapeutici

Putem repera cu ușurință diferitele denumiri ale profesioniștilor din câmpul sanitar și social aflați în serviciul protecției copilului în diferite țări. Fiecare are propria sa organizare și funcționare. Specialiștii nu sunt aceiași peste tot însă, în general, meseriile poartă aceleași denumiri.

6.2. Meseriile

A se vedea 6.1 *Profesioniștii*.

6.3. Meseria/ poziția/ postul/ ocupația cea mai apropiată de denumirea franceză de asistent familial

În Bulgaria, expresia cea mai apropiată de denumirea franceză este noțiunea de „părinte profesionist - gazdă”: acesta este o persoană care crește și educă temporar unul sau mai mulți copii plasat (plasați) în sânul familiei sale, în urma încheierii unui contract conform Legii Protecției Copilului (articolul 27). Această meserie nu este inclusă în clasificarea națională a profesiilor ocupate (și de aceea nu este considerată ca loc de muncă profesionist) însă este totuși inclusă în regulamentul *Metoda și mijloacele pentru punerea la dispoziție a serviciului social* în cadrul căreia este descrisă.

În România, denumirea cea mai apropiată de denumirea franceză este cea de asistent maternal. Acesta din urmă trebuie să asigure creșterea, întreținerea/protecția, dezvoltarea și educarea copiilor. El trebuie să asigure integrarea copiilor în familia socială, să contribuie la integrarea copiilor în familia lor naturală sau adoptivă, să asigure continuitatea activității pe perioada concediului, să respecte caracterul confidențial al informațiilor pe care le-a primit despre copii, să participe la programele de pregătire organizate de către angajatorul său, să noteze evenimentele importante legate de viața copilului și să își informeze angajatorul despre orice schimbare a situației sale personale sau sociale.

Asistentul maternal lucrează sub îndrumarea unui asistent social care îi urmărește activitatea, îl consiliază și îl evaluează. În plus, el are acces la serviciile publice/private pentru protecția copilului care îi sprijină activitatea în timpul zilei și în situații de urgență și îl consiliază și îl sprijină în diferite etape și în domenii variate.

În Ungaria, există mai multe profesii înrudite cu denumirea franceză de asistent familial, respectiv:

- Asistenții maternali care asigură asistența copilului în mod nepermanen;
- Asistenții familiari care asigură asistența copilului în mod permanent la domiciliul său;
- Părinții adoptivi care se îngrijesc de copilul plasat în mod pasager sau durabil la ei acasă conform proiectului de îngrijire elaborat de către organizator;
- Părinții adoptivi care asigură tutela copilului și organizează relațiile cu părinții săi;
- Părinții gazdă profesioniști care asigură dezvoltarea copilului conform unui proiect de îngrijire prestabilit și încurajează în egală măsură adopția sa dacă acest lucru este necesar. Ei colaborează cu consultantul părinților adoptivi, cu consultantul tutelar, autoritățile de supraveghere profesională și cu alte instituții care îl privesc pe copil. În fine, ei îndeplinesc sarcini tutelare.

Constatăm că denumirile profesiilor și funcțiile îndeplinite de către acești profesioniști sunt diferite de la o țară la alta. Expresiile reținute pentru a fi cât mai aproape de denumirea franceză par să fie clare pentru Bulgaria și România. Pe de altă parte, Ungaria are cinci denumiri diferite cu variante destul de importante și pare dificil să se rețină una singură din acestea.

6.4. Oferta de formare

În **Bulgaria**, cursurile de formare profesională sunt organizate de către Agenția de Ajutor Social și de către ONG-uri în atenția persoanelor angajate (printre care agenții sociali) de către Direcția de Ajutor Social. Aceasta din urmă elaborează un plan de formare profesională în fiecare an care prevede:

- tipul de formare
- metoda de formare (lucrul în grupe mici, jocuri de roluri, materiale video și lucrul individual)
- tehnicile de formare
- durata formării profesionale
- conținutul formării profesionale
- locul formării profesionale

Părinții gazdă profesioniști au obligația de a urma această formare profesională, deoarece ea este considerată ca o formare specializată și indispensabilă pentru ei.

În **România**, există două tipuri de formare profesională: formarea profesională inițială și formarea profesională continuă, ambele organizate în trei etape:

- inițiere
- calificare și recalificare
- perfecționare

Centrele de formare sunt aprobate de către Consiliul Național pentru Formarea Profesională a Adulților (CNFPA). Certificatele de calificare sunt eliberate de către Ministerul Muncii. Programul de formare include atât module obligatorii cât și facultative. Asistentul maternal profesionist poate alege anumite module și să le valideze în cadrul unei singure serii. Un asistent social are sarcina să îi monitorizeze pregătirea profesională și să îi valideze sau nu asimilarea modulelor. În momentul în care este validat ansamblul de module, pentru asistentul maternal profesionist (AMP) se emite o atestare de pregătire profesională valabilă pe o durată de trei ani.

Pentru a intra în sistemul de formare profesională în **Ungaria**, trebuie îndeplinite următoarele condițiile obligatorii:

- să fie mai în vârstă decât copilul plasat (între 18 și 45 ani),
- să fie capabil să asigure dezvoltarea copilului și să îl ajute să se întoarcă în cadrul familiei sale,
- să fi urmat o formare pregătitoare.

Există:

- formare profesională pentru părinții gazdă - FIKSZ
- program de formare - 32 lecții - pentru părinții gazdă
- un stagiul de perfecționare

Părinții gazdă sunt obligați să participe la stagiile de perfecționare care au loc o dată la șase luni pentru a-și perfecționa competențele și pentru a-și îmbogăți cunoștințele. Organizatorii decid forma și conținutul stagiilor.

Diagnosticul nevoilor de formare în vederea preluării copiilor aflați în dificultate

7.1. Principalele provocări ale țării în ceea ce privește problematica proiectului

În Bulgaria, părinții gazdă sunt încă percepuți ca fiind clienți ai sistemului de protecție a copiilor și nu ca profesioniști recunoscuți și/sau ca parteneri în prestarea serviciilor de plasament familial. În plus, statutul profesional al părinților gazdă nu este clar definit în regulamentul normativ (situație generată de dificultatea de aplicare a legislației muncii).

În egală măsură, se pare că plasamentul familial cunoaște o dezvoltare mult mai rapidă decât plasamentul familial voluntar. Nu există standarde privind profesia și formarea profesioniștilor, o astfel de formare profesională este în curs de elaborare în prezent (făcând parte din cadrul de formare al părinților gazdă). Nu mai există nici finanțări rezervate serviciului de plasament familial, de unde rezultă o lipsă de formatori pentru adulți adecvat pregătiți profesional.

În România, problemele identificate sunt legate de disonanțele dintre dispozițiile anumitor acte normative, numărul redus de furnizori de formare profesională acreditați, lipsa de interes pentru formarea inițială în defavoarea pregătirii continue, nevoia de asistenți maternali de înlocuire sau pentru centrele de odihnă.

Menționăm, de asemenea, dificultățile cu care se confruntă direcțiile județene de asistență socială în a finanța formarea continuă; în plus, o probabilă modificare a legislației specifice va determina cu siguranță noi nevoi de formare profesională, ceea ce va duce la o lipsă de personal și va genera cu siguranță nevoia angajării unor persoane necalificate (apropiați ai familiei etc.).

În plus, există probleme legate de sistemul instituțional cum ar fi rezistența la descentralizare a structurilor administrative, lipsa sau puțină experiență în implicarea comunității, a mediului de afaceri și a cetățenilor în acțiunile sociale, ritmul lent al reformelor în alte sectoare de activitate complementare sistemului de protecția copilului (educație, sănătate, administrație locală). De asemenea, există probleme legate de resursele umane, dar și nivelul redus de atractivitate al serviciilor din mediul rural, sistemul actual de salarizare care facilitează migrarea spre alte domenii de activitate, rezistența la schimbare a unei părți din personal provenind din vechile instituții de protecție și educație, statutul neomogen al personalului la nivel național și lipsa de coerență privind sistemul de formare profesională, precum și oferta redusă de formare în acest domeniu.

În fine, anumite probleme sunt legate de modalitatea de finanțare, respectiv ritmul lent al reformelor economice, capacitatea redusă a autorităților de a asigura beneficiarilor o plată constantă și percepția greșită a partenerilor externi privind succesul României în domeniul protecției copilului.

În Ungaria, identificăm un anumit număr de elemente care necesită să fie în continuare elaborate: mărirea numărului de stagii practice pentru părinții gazdă și consultanții părinților gazdă; organizarea în rețea a părinților gazdă sub forma unor unități profesionale mai mici (în funcție de numărul de copii preluați); diversificarea echipelor din perspectiva grupului de meserii (psihologi, pedagogi, supraveghetori...) din aceste unități profesionale; dezvoltarea formării profesionale și oferta locurilor de muncă a părinților gazdă specializați și profesioniști; separarea funcțiilor și a misiunilor acestor două grupuri de meserii asistenți familiari și consultanți ai părinților gazdă; armonizarea la nivel național a formării și a misiunilor postului de consultanți ai părinților gazdă; punerea în aplicare, la nivel național, a unei rețele de comunicare în domeniul protecției copilului pentru a permite un acces la informații mai rapid și mai eficient.

În Ungaria, se evidențiază o serie de probleme care rămân de rezolvat: numărul mic de părinți care primesc peste patru copii; riscul de a nu menține părinții gazdă profesioniști (care primesc mai mult de patru copii) în rețele; administrația greoaie; lipsa de conținuturi urmărind o consolidare a relației părinți biologici/părinți gazdă în cadrul formării profesionale FIKSZ, precum și în cadrul perfecționărilor; în plus, definirea „non-cooperării” necesare pentru abandonarea statutului de părinți gazdă nu este suficient de clară în statutul juridic.

Sunt evocate de asemenea o serie de probleme legate de reglementarea juridică, respectiv:

- activitatea părinților gazdă care nu este considerată ca vechime în muncă;
- problema dreptului la pensie;
- salariul ajutorilor părinților gazdă profesioniști și statutul lor juridic;
- lărgirea condițiilor pentru candidatura părinților gazdă (de exemplu: examen psihologic obligatoriu),
- posibilitatea monitorizării temporare a tuturor părinților gazdă,
- clarificarea statutului copiilor de naționalitate necunoscută,
- revizuirea limitelor privind diferențele de vârstă în cazul părinților adoptivi profesioniști,
- posibilitatea suspendării statutului de părinte gazdă pe perioada anchetelor (de exemplu: suspect de abuz),
- detalierea regulamentului juridic privind condițiile plasării temporare,
- regularizarea contactului cu frații și surorile plasate în altă parte și finanțarea acestuia,
- precizarea orelor obligatorii pentru diferite funcții,
- obligația conservării documentelor (atestarea, evaluarea familiei, evaluarea psihologică etc.) după refuzarea unui statut de părinte gazdă,
- definire (mai corectă decât în ordonanța 261/2002. (XII.18)) a drepturilor de a solicita revizuirea compatibilității profesionale.

7.2. Formarea și profesionalizarea: intervenții posibile pentru soluționarea problemelor

În **Bulgaria**, intervențiile posibile pentru a soluționa problemele legate de formarea profesională sunt:

- Identificarea serviciului de plasament familial ca un serviciu complet separat cu finanțări pentru taxele ocazionate de exercitarea acestei funcții;
- Valorificarea profesiei considerând-o ca și profesie de sine stătătoare;
- Crearea unui sistem de formare profesională continuă pentru profesioniștii din domeniul social;
- Crearea pregătirilor profesionale pentru formatori;
- Susținerea profesioniștilor în depășirea dificultăților cu care se confruntă pe teren, respectiv în timpul interacțiunilor părinți biologici /copii;
- Orientarea suplimentară a formării profesionale spre practica profesională, în special spre schimburi de experiență și analiză;
- Informarea familiilor gazdă cu privire la alte forme de luare a deciziilor și de analiză a practicii.

Intervențiile posibile pentru soluționarea problemelor legate de formarea specialiștilor sunt:

- Crearea programelor de formare specializată pentru profesioniști,
- Crearea unor programe de formare specifică pentru directorii și specialiștii superiori,
- Ajutorul acordat personalului din conducere pentru a realiza importanța relației dintre dezinstituționalizare preluării copiilor expuși la risc și dezvoltarea primirii familiale,
- Crearea programelor de formare pentru agenții sociali în relație directă cu funcțiile lor,
- Focalizarea programelor de formare destinate autorităților locale în a realiza importanța relației dintre dezinstituționalizarea preluării copiilor expuși la riscuri și dezvoltarea plasamentului familial,
- Specializarea programelor de formare oferite furnizoriilor de servicii sociale (profesionalizarea plasamentului familial, formarea profesională a formatorilor, formarea părinților, formarea în evaluarea candidaților pentru părinții gazdă, formarea pentru plasament și sprijinire a părinților gazdă și formarea în munca de echipă).

În **România**, intervențiile posibile pentru soluționarea problemelor legate de formarea profesională, potrivit specialiștilor, sunt:

- Valorificarea formării de asistent maternal profesionist și recunoașterea formării acestuia cu un nivel de studii superioare,
- Armonizarea tuturor sistemelor de formare profesională existente pentru ca acestea să poată răspunde mai bine nevoilor legate de domeniul protecției și promovării drepturilor copilului,
- Dezvoltarea suplimentară a unor centre de formare și îmbunătățirea repartiției lor geografice în mod egal pe tot teritoriul național,
- Alocarea suplimentară de resurse financiare pentru activități de formare importante (formarea inițială) și care nu au un caracter important definit prin textele oficiale,
- Permitea asigurării înlocuirii unui asistent maternal profesionist pe parcursul perioadei de formare a acestuia, fie printr-un alt asistent maternal, fie prin crearea suplimentară a unor centre de odihnă,
- Elaborarea ofertei de formare continuă pentru asistenții maternali profesioniști, incluzând mai multe module centrate pe relația copil - asistent maternal.

Potrivit asistenților maternali, pistele pentru îmbunătățirea formării profesionale ar fi următoarele:

- orientare suplimentară a formării pe practica profesională, în special sub forma schimbului de experiență;
- îmbunătățirea competențelor de comunicare și a „controlului afectiv”.

În Ungaria, iată care sunt pistele pentru îmbunătățirea formării profesionale:

- Formarea profesională ar trebui să țină cont de problemele cotidiene,
- Stagiile ar trebui să se repete,
- Părinții gazdă și consultanții lor ar trebui să aibă noi specializări,
- Procesul de formare a viitorilor profesioniști ar trebui să permită persoanelor în curs de formare să își realizeze propriile stagii lângă un părinte adoptiv,
- Ajutorul membrilor familiilor gazde să înțeleagă că ceea ce fac pentru ei înșiși este util și servesc intereselor copilului aflat în plasament,
- Formarea și perfecționarea ar trebui să fie organizate și pentru părinții gazdă ai copiilor care au nevoie de o asistență specială,
- Asigurarea condițiilor și finanțării necesare unei asistențe speciale la părinții gazdă,
- Ar trebui să se elaboreze programe de formare și perfecționare periodice pentru părinții gazdă,
- Ar trebui să se găsească angajatori pentru asistenții familiari/părinții gazdă profesioniști și să se poată finanța formarea profesională.

În concluzie, putem remarca faptul că fiecare țară este în măsură să identifice problemele legate de profesionalizarea actorilor implicați și să poată, de asemenea, să propună o serie de direcții de îmbunătățire. Ceea ce pare a fi recurent în cele 3 țări este legat de lipsa de recunoaștere a profesiei și insuficienta formare profesională. Totodată, se ridică problema legată de finanțare, care ar trebui analizată atent dacă dorim ca formarea profesională să poată răspunde în mod eficient nevoilor de profesionalizare a persoanelor însărcinate cu preluarea copiilor aflați în dificultate socială.

CONCLUZII

Diferitele analize realizate de către cele trei țări participante în cadrul acestui proiect au permis, dincolo de o prezentare a situației, reperarea unui anumit număr de convergențe și identificarea nevoilor de transformare în materie de protecția copilului aflat în situație de abandon.

Aceste convergențe privesc abordările diferitelor concepte analizate: abandonul, noțiunea de ajutor, ajutorul social acordat copilului, plasamentul familial, copiii aflați în dificultate socială, expuși unor riscuri sau vulnerabili. Cu toate acestea, în ciuda anumitor diferențe de viziune, constatăm că toți actorii implicați în domeniul protecției copilului conlucrează în sensul comun al unei remedieri a problematicii abandonului.

Totuși, este evident că întreg contextul juridic și administrativ din țările partenere influențează direct posibilitățile și relevanța acțiunilor întreprinse de aceștia, propunându-le, în materie de forță de muncă, o ofertă mai mult sau mai puțin satisfăcătoare din punct de vedere bugetar și legislativ.

Pe de altă parte, fie că este vorba despre un obiectiv de creare, de susținere, de dezvoltare sau de ameliorare a competențelor profesionale, cele trei țări vizate prezintă aceeași stare de fapt.

În cadrul acestui proiect, a fost vorba despre o valorificare a punctelor de vedere actuale, de a face vizibile preocupările fiecăruia și, ținând cont de specificul propriului context, despre o definire a principalelor provocări care trebuie depășite pentru a permite construirea unei oferte adaptate de formare profesională.

Obiectivul general îl constituie profesionalizarea resurselor umane din domeniul social în vederea oferirii unor servicii de calitate și o îmbunătățire vizibilă a vieții beneficiarilor finali din cadrul acestui proiect: copiii și adolescenții aflați în situație de abandon.

BIBLIOGRAFIE

Cele 3 țări partenere au propus o listă de documente oficiale, studii și alte surse:

Pentru **Bulgaria**:

- Conception de la désinstitutionalisation des enfants de la République de Bulgarie, document lancé par l'Alliance des ONG en Bulgarie, 2008 r.
- La situation des enfants en Bulgarie, rapport de l'Agence d'Etat de la Protection d'enfant, Antonova, Tz., 2009
- Loi de la protection de l'enfant
- Loi de formation et qualification professionnelles
- Loi de l'Aide sociale (LAS)
- Enquête représentative nationale « Prédilepositions de la population de la République de Bulgarie envers le service «accueil familial», SAPI, 2006
- Evaluation des besoins de formation des professionnels, travaillant avec des enfants et des adolescents en situation d'abandon en Bulgarie, projet « Relais II », 2007
- Etude représentative à l'échelle nationale «L'évaluation sociale des soins pour les enfants en Bulgarie», 2000
- Code de l'assurance sociale
- Code éthique des employés travaillant avec des enfants
- Méthode des Conditions et Manières de mise à disposition du service social « Accueil familial », AAS
- Code pénal
- Stratégie nationale pour l'enfant 2008-2018
- Rapport national de Bulgarie sur les stratégies de protection sociale et l'inclusion sociale 2008-2010
- Classification nationale des métiers et des fonctions
- Arrêté sur les critères et les standards des services sociaux pour enfants
- Arrêté sur les conditions et l'ordre d'assurer une protection policière aux enfants
- Règlement sur les conditions et l'autorisation de présenter une candidature, le choix et la validation des familles d'accueil et l'accueil d'enfants dans leur sein, 200
- Disposition portée sur les conditions et l'ordre d'attestation des employés dans l'administration d'état
- Etude représentative nationale, réalisée par «Strategma» à la demande d'UNICEF
- Règlements d'application de la Loi de la protection de l'enfant
- Code familial

Pentru **România** :

- Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, *Rolul și responsabilitățile asistenților sociali în protecția și promovarea drepturilor copilului*, București : Editura Trei, 2006.
- Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, *Drepturile Omului în Protecția Copilului - Ghid de Bună Practică*, București 2005.
- Bendit, René (edt), *LINII DIRECTOARE, METODOLOGII ȘI INSTRUMENTE PENTRU O ABORDARE ORIENTATĂ SPRE LUMEA REALĂ A SERVICIILOR PENTRU COPIII ÎN SITUAȚII DE RISC, DIN PERSPECTIVĂ SOCIALĂ ȘI PEDAGOGICĂ- Manual teoretic și practic pentru factorii decizionali și personalul din domeniu, elaborat în*

cadrul proiectului „Creșterea calității serviciilor destinate copilului care a săvârșit fapte penale și nu răspunde penal”, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, București 2009.

- *Manual pentru implementarea Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea Drepturile Copilului* - București: Vanemonde, 2006.
- O'Donnell, Dan; Seymour, Dan, *Protectia Copilului - un manual pentru parlamentari*, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, București 2004.
- Shanti, George; van Oudenhoven, Nico, *Actori în îngrijirea familială substitutivă*, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, București 2009.
- UNICEF, *România și Convenția cu privire la Drepturile Copilului* – București: Vanemonde, 2009.
- Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului.
- Legea nr. 273/2004, privind regimul juridic al adopției.
- HG 679/2003 privind condițiile de obținere a atestatului, procedurile de atestare și statutul asistentului maternal profesionist.
- Ordinul 35/2003 privind aprobarea Standardelor minime obligatorii pentru asigurarea protecției copilului la asistentul maternal profesionist și a ghidului metodologic de implementare a acestor standarde.
- Hotărârea 1437/2004 privind organizarea și metodologia de funcționare a comisiei pentru protecția copilului.
- Ordinul 288/2006 pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind managementul de caz în domeniul protecției drepturilor copilului.
- Ordinul 137/2003 privind aprobarea Programei analitice a cursurilor de formare profesională pentru asistenții maternali profesioniști.
- LEGE nr. 326 din 8 iulie 2003 privind drepturile de care beneficiază copiii și tinerii ocrotiți de serviciile publice specializate pentru protecția copilului, mamele protejate în centre maternale, precum și copiii încredințați sau dați în plasament la asistenți maternali profesioniști.
- Codul familiei.
- Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocoalelor adiționale la această convenție, ratificată prin Legea nr. 30/1994.
- Carta socială europeană revizuită, adoptată la Strasbourg la 3 mai 1996, ratificată prin Legea nr. 74/1999.
- Convenția cu privire la drepturile copilului, ratificată prin Legea nr. 18/1990, republicată.
- Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnat la New York la 6 septembrie 2000, ratificată prin Legea nr. 470/2001.
- Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, adoptată la 3 mai 2005, deschisă spre semnare și semnată de România la Varșovia, la 16 mai 2005, ratificată prin Legea nr. 300/2006.
- Convenția europeană asupra cetățeniei, adoptată la Strasbourg la 6 noiembrie 1997, ratificată prin Legea nr. 396/2002.
- Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, ratificată prin Legea nr. 100/1992.
- Convenția europeană asupra recunoașterii și executării hotărârilor în materie de încredințare a copiilor și de restabilire a încredințării copiilor, adoptată la Luxembourg la 20 mai 1980, ratificată prin Legea nr. 216/2003.
- Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 182/1999 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor, adoptată la cea de-a 87-a sesiune a Conferinței Generale a Organizației Internaționale a Muncii la Geneva la 17 iunie 1999, ratificată prin Legea nr. 203/2000.

- Memorandumul de înțelegere dintre Guvernul României și Organizația Internațională a Muncii privind eliminarea muncii copilului, semnat la Geneva la 18 iunie 2002, aprobat prin Hotărârea nr. 1156/2002.
- Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 105/1957 privind abolirea muncii forțate, ratificată prin Legea nr. 140/1998.
- Convenții ale Organizației Internaționale a Muncii, ratificate prin Decretul nr. 83/1975.
- Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, a Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, precum și a Protocolului împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adoptate la New York la 15 noiembrie 2000, ratificată prin Legea nr. 565/2002.
- Recomandarea nr. 19/2006 a Consiliului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre, referitoare la politicile care vizează susținerea parentalității pozitive.
- Recomandarea nr. 5/2005 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind drepturile copiilor instituționalizați.
- Recomandarea nr. 1286/1996 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind o strategie europeană pentru copii.
- Rezoluția nr.97/1996 Consiliului Europei și a reprezentanților guvernelor țărilor membre în cadrul Consiliului privind Egalizarea Șanselor pentru Persoanele cu Handicap.
- Regulile standard ale ONU privind egalizarea șanselor pentru persoanele cu handicap adoptată cu ocazia celei de a 48-a sesiuni din 20 decembrie 1993 (Rezoluția 48/96).

Pentru **Ungaria**:

- „A gyermekvédelmi feladatot ellátó szervek szerepe és felelőssége a gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzésére, és kezelésére” Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium Módszertani füzet, Herczog Mária, Révész Magda, Mentuszné Terék Irén részanyagaiból összeállította *Katonáné Pehr Erika*. 2004. Bp., ESZCSM.
- 10 éves a gyermekvédelmi törvény <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=16414>
- 149/ 1997. (IX.30.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- 15/1998. számú NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- A serdülés vihara klinikus szemmel-Animula 2007.
- Aronson, Elliot: A társas lény Akadémiai Kiadó 2008.
- Az Esztergár Lajos Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat szakmai beszámolóiból, valamint Baranya megye gyermekjóléti szolgálatainak módszertani ellenőrzésének feljegyzéseiből adaptálva.
- Az ombudsmani jelentések gyermekjóléti szolgálatokat érintő legfontosabb megállapításai és tanulságai, Család, Gyermek, Ifjúság; 2004/4.
- Bagdy Emőke: Pszichofitness Animula Kiadó
- Balavány György: Két anyával. Magyar Nemzet (MN mellékletek) 2006.03. 18.
- Barnes, Gill Gorell: Családterápiás sor. 2. Család, terápia, gondozás Animula
- Bede Nóra – Vida Zsuzsanna: Sikertelen nevelőszülői kihelyezések. Család, Gyermek, Ifjúság, 2001. 3. sz.

- Beöthy-Fehér László: Kimenet-szabályozás. (A gyermekvédelmi gondoskodás input oldala) Család, Gyermek, Ifjúság, 2004. 5. sz. 26-30. o.
- Berg, Insoo Kim: Családterápiás sor. 5. Konzultáció sokproblémás családokkal Animula.
- Bowlby, John: A biztos bázis Animula Kiadó 2009.
- Büki Péter – Negrea Vídia: Speciális szükségletű gyermekek gyermekvédelmi szakellátása. Család, Gyermek, Ifjúság, 2000. 2. sz. 36-37. o.
- Büki Péter: Alapelvek és alapjogok a speciális szükségletű gyermekek és fiatalok ellátásának megszervezésében. Kapocs, 1. évf. 2002. 2. sz. 42–45. o.
- Byng-Hall, John: Családterápiás sor. 9. Munkám családi szkriptekkel Animula 1995.
- Chapman, Gary: Kamaszokra hangolva Harmat Kiadó 2007.
- Családterápiás olvasókönyv-sorozat 1. rész Animula Kiadó 2001.
- Cseres Judit: Az utógondozói ellátások vizsgálata I. Kapocs 2003/febr. II. évf.
- Dr Filó-Dr Katonáné: Gyermeki jogok, gyermekvédelem hvgorac Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Dr. Filó Erika – Dr. Katonáné dr.Pehr Erika: Gyermekvédelem, gyámügy. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest 1998,
- Dr. Kálmánchey Márta: Nevelőszülőnél élő gyerekeknél előforduló pszichés problémák. Család, Gyermek, Ifjúság, 2001. 2. sz. 24–29. o.
- Feuer Mária szerk.: A családsegítés elmélete és gyakorlata Akadémiai Kiadó 2008.
- Fuller, Andrew: Nehezen Kezelhető gyerekek Scolar Kiadó 2009.
- Fülöpné Andrák Klára: A nevelőszülőknél élő gyermekek tanulási és magatartási zavarainak kezelési lehetőségei, illetve nehézségei a szakellátásban. Kapocs, 2. évf. 2003. 6. sz. 46-50. o.
- Gáspár Károly: Gyermekvédelmi és gyámügyi kézikönyv. KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest 2003.
- Gyermekvédelmi szakellátás (Hallgatói segédanyag) Sz: Domszky András, NCSSZI Budapest 2005.
- Habony Ferencné: Élet a születés után – Egy krízis-nevelőszülő másfél éve. Család, Gyermek, Ifjúság, 2003. 4. sz. 21-25. o.
- Hanák Katalin: Társadalom és gyermekvédelem, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1983., 15. o.
- Herczog Mária: A gyermekvédelem dilemmái. Pont Kiadó, Budapest 1997.
- Herczog Mária: Együtt vagy külön Közgazdasági és Jogi Kiadványok.
- Herczog Mária: Gyermekbántalmazás.
- Herczog Mária: Gyermekvédelmi kézikönyv. KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest 2003.
- Kádas István: A nevelőszülői tevékenység ellátásának alkalmassági vizsgálata. (Módszertani segédanyag) Kapocs 2005. ápr. 44-50. o.
- Kernberg, PF: Személyiségzavarok gyermek-és serdülőkorban Animula 2000.
- Kothencz János: Rólunk...értünk I. Ágota Alapítvány, 2009. Szeged.
- Králné Szabó Piroska: Gondolatok a nevelőszülők és a vérszerinti szülők kapcsolatáról. Család, Gyermek, Ifjúság, 1999. 3. sz.
- Kulcsár Mariann: A különböző gondozási helyen nevelkedő testvérek kapcsolattartásának tendenciái az alapellátásban. Kapocs, 2. évf. 2003. 6. sz. 40-45. o.
- Lerner, Harriet: Hívatlan vendégeink Park Könyvkiadó.
- Mérei-Binét: Gyermeklélektan Medicina Könyvkiadó 2004.
- Minuchin, Patricia: Krízisről krízisre Animula Kiadó 2002.

- Otti Ernőné – Mitták Tünde – Herczegh Ágnes: Ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek sorsának után-követéses vizsgálata. Család, Gyermekek, Ifjúság, 2004. 4. sz. 20-27. o.
- Payer Istvánné Balogh Ildikó: A vérszerinti kapcsolatok ápolásának esélyei a civil nevelőszülői hálózatoknál elhelyezett gyermekek esetében. Kapocs 2004. ápr. 60-64. o.
- Pikó Bettina: Ifjúság, káros szenvedélyek L'Harmattan 2005.
- Pincus, Lily-Dare, Christopher: Titkok a családban Családter. sor. 18. Animula 2007.
- Popper-Ranschburg: Szegény nők, szegény férfiak Saxum Kiadó.
- Popper-Ranschburg-Vekerdy-Herskovits: Jövők titka: a gyerek...Saxum Kiadó
- Ranschburg Jenő: Rögök az úton Saxum Kiadó 2007.
- Ranschburg Jenő: Szülők kis könyve Saxum Kiadó 2009.
- Ranschburg-Vekerdy: Beszélgetések Park Könyvkiadó 2007.
- Somfai Balázs: Kapcsolattartás hvgorac Lap-és Könyvkiadó 2008.
- Strasser, Freddie-Randolph, Paul: Mediáció Nyitott Könyvműhely Sorozat 2008.
- Szabóné Szilágyi Zsuzsa – Dr. Patkó Kornélia (szerk.): Segíthetünk? Praktikus útmutató a gyermekek és fiatalok egészségügyi és pszichés ellátásához, gondozásához. FICE magyarországi egyesülete, Bp., 2001.
- Szexuális gyermekbántalmazás a családban , Animula.
- Szikulai István – Büki Péter: A gyermekvédelmi szakellátás intézményrendszere átalakulásának tapasztalatai. Belügyi Szemle 2002. 1. sz. 113-122. o.
- Szikulai István: A magyar gyermekvédelem fejlődésének kulcskérdései – egy lehetséges szakmai stratégia lépései. Kapocs 2004. okt. 58-64. o.
- Szöllősi Gábor: *Európai elemek a gyermekek szociális ellátásában és védelmében.* Magyar Jog, 1996/8., 486–490. old.
- Szöllősi Gábor: Szociális és gyermekvédelmi jog. JPTE ÁJK Továbbképző Szekció, Pécs 1998.
- Tóth Judit Nikoletta: A gyermekvédelmi szakellátás helyzete a XX. Században. Központi Statisztikai Hivatal, Bp. 2004. 30. o. (+ 25 tábla).
- Továbbiak: Deák Ferenc: Gyermekvédelem és reszocializáció. Új Ped.Szle, 1997..szept.
- Tüski Anna: Külhoni módszerek hasznosítása a magyarországi gyermekvédelemben. Kapocs 2002. dec. 38-44. o.
- Vajda Zsuzsanna: Neveléslélektan Osiris Kiadó 2005.
- Veczkó József: Gyermekvédelem Nemzeti Tankönyvkiadó 2007.
- Vekerdy Tamás: A pszichológus újra válaszol Sanoma Kiadó 2005.
- Vekerdy Tamás: A szülő kérdez 2. Sanoma Kiadó 2008.
- Vekerdy Tamás: Honnan? Hová? Holnap Kiadó 2007.
- Vida Zsuzsanna: Nevelőszülőnél élő gyermekek kapcsolattartása. Kapocs 2003. ápr. 50-52.
- Winnicott, Donald: A kapcsolatban bontakozó lélek Ú-M-K 2004.
- Winnicott, Donald: Kisgyermek, család, külvilág Animula Kiadó 2000.

PARTENERI

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
"СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

BULGARIE

Université «St Kliment d'Ohrid» de Sofia (Promoteur du projet)
boul. Shipchenski Prohod 69 A, 1574 Sofia - Bulgarie
Tel 0035929706206
Fax 0035928722321
<http://www.fnpp.uni-sofia.bg>
Personnes de contact:
Nelly PETROVA - DIMITROVA (Email: npetrova_dimitrova@abv.bg)
Hristina OTZETOVA (Email: kristi_o@abv.bg)

Institut des Activites et des Pratique Sociale (SAPI)
Liulin planina 22, A, fl. 2, Bulgaria, Sofia 1606
Tel: 0035928524713
Fax: 0035929533147
www.sapibg.org
Personnes de contact:
Nadia STOJKOVA (Email: nstoykova@sapibg.org)
Yanitza NEDELICHEVA (Email: nedelcheva.yanitza@gmail.com)

Agence nationale pour l'éducation et la formation professionnelle (NAVET)
www.navet.government.bg
Personnes de contact:
Penka NIKOLOVA (Email: p.nikolova@navet.government.bg)

FRANCE:

Groupe d'Intérêt Public - Formation et Insertion Professionnel de l'Académie de Grenoble (GIPFIPAG)
5 rue Roland Garros, 38320 Eybens - France
Tel 0033456524641
Fax 0033456524650
<http://www.ac-grenoble.fr>
Personnes de contact:
Jean Noël PACHOUD (Email: jean-noel.pachoud@ac-grenoble.fr)
Catherine CHABOUD (Email: catherine.chaboud@ac-grenoble.fr)

Greta Nord Isère - Centre de formation continue
Tel : 0033474280486
www.gretani.com
Personne de contact:
Marianne CIVIDINO-REYNAUD (Email: mariette.cividino-reynaud@ac-grenoble.fr)

Greta VIVARAIS PROVENCE (Evalueur)
Pôle Les Catalins Montélimar
Tel 0033475006126
Fax 0033671109554
Personne de contact:
Patrick NICOLAS (Email: patrick.nicolas@ac-grenoble.fr)

HONGRIE:

Université de Pécs (Hongrie)
Szántó Kovács János u. 1/b., 7633. Pécs - Hongrie
Tel 003672501500
Fax 003672251100
<http://www.pte.hu>
Personnes de contact:
Maria HUSZ (Email: husz@feek.pte.hu)

ROUMANIE:

Association PARTENER - le Groupe d'Initiative pour le Développement Local de Iasi
Str. Vasile Conta, nr. 42, 700106 Iasi - Roumanie
Tel 0040232217884
Fax 0040232270502
<http://www.asociatia-partener.ro>
Personnes de contact:
Catalin ILASCU (Email: catalin@asociatia-partener.ro)

Université «Alexandru Ioan Cuza» de Iasi
Bulevardul Carol 1 nr. 11, 700506 Iasi - Roumanie
Tel 0040232201028
Fax 0040232210660
<http://www.uaic.ro>
Personne de contact:
Contiu SOITU (Email: soitucontiu@yahoo.com)

Direction departementale pour la protection des droits de l'enfant Iasi
Strada Vasile Lupu, nr. 57A, Iasi, Roumanie
Tel 0040232477731
Fax 0040232279654
www.djpcd.ro
Personne de contact:
Florin ION (Email: florinion@djpcd.ro)

Acest proiect a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene.
Această publicație reflectă numai punctul de vedere al autorului și Comisia nu este responsabilă pentru
eventuala utilizare a informațiilor pe care le conține.